

T.C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
ANKARA

BÖLÜĞÜN MUHAREBE EĞİTİMİ

Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASİMEVİ
2. BASKI - 2009

ISBN: 978-975-409-070-3

NSN: 7610270432397

GENELKURMAY BASIMEVİ
YAYIN NUMARASI:

SUNUŞ

Mustafa Kemal ATATÜRK, yaşının her döneminde kitapla bütünleşmiştir. Bu okuma sevgisinin kendisine sağladığı bilgi birikimini zaman zaman yazmaya dönüştüren ATATÜRK, yaşının farklı dönemlerinde, farklı konularda kitaplar yazmıştır. Yazdıkları gerek güncelliği, gerekse yol göstericiliği açısından bugün dahi tartışmasız gerçekleri içermektedir. Onun, günümüzden 80 - 90 yıl önce yazdığı bu kitapların günümüzde hâlâ geçerliliğini koruması, ileri görüşlülüğünün ve akılcılığının göstergelerinden biridir.

Mustafa Kemal ATATÜRK, özellikle II. Meşrutiyet'in (23 Temmuz 1908) ilanından sonra tüm dikkat ve çalışmasını askerlik üzerine yoğunlaştırmıştır. O, özellikle subayların değişen koşullara uygun olarak mesleki bilgilerini artıracak yayımların yapılmasını gerekli görüyordu. Bu amaçla mesleğinin ilk yıllarından itibaren askerlikle ilgili birikimlerini aşağıda isimleri belirtilen kitaplarda toplamıştır

- a. Takımın Muharebe Talimi
- b. Cumalı Ordugâhı
- c. Tabiye Tatbikat ve Seyahati
- d. Bölüğün Muharebe Talimi
- e. Zabit ve Kumandan ile Hasbihal

f. Tabiye Meselesinin Halli ve Emirlerin Sureti Tahririne Dair Nesayih.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı; Ebedî Başkomutan Mustafa Kemal ATATÜRK'ün askerlikle ilgili yazmış olduğu bu eserleri, yaşıyan Türkçeye çevirerek okurların yararlanmasına sunmayı amaçlamıştır.

Abidin ÜNAL
Hv. Plt. Korg.
ATASE ve Dent. Bşk.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	
İÇİNDEKİLER.....	III
AÇIKLAMA.....	V
Bölüğün Muharebe Eğitimi.....	1
Bölüğün Muharebe Talimi.....	53
EK	

AÇIKLAMA

Kurmay Önyüzbaşı Mustafa Kemal (ATATÜRK)'in bu eseri Türkçeye çevirdiği yıllarda, Osmanlı İmparatorluğu son yüzyıllar boyunca devamlı yenilgilerle büyük toprak kaybına uğramış ve dağılma sürecine girmişti. Bu devletin kontrolünde boğazlar gibi stratejik önemi olan su geçitleri ve su yolları vardı. Bu önemli geçitlere sahip olma arzusu Avrupa'nın büyük devletleri arasında çatışmalara yol açmıştı.

1877 - 1878 Osmanlı - Rus Savaşı'ndan sonra yapılan Yeşilköy (Ayastefanos) Antlaşması ile Balkan Devletleri bağımsızlıklarına ve siyasi isteklerine fazlasıyla yaklaşmışlardı. Ancak Avrupa'nın büyük devletleri bu antlaşmayı onaylamamışlar ve Rusya'yı bu konuda Berlin Antlaşması'nı imzalamak zorunda bırakmışlardı. Bu durum ise Osmanlı topraklarından aldıklarının bir kısmını bırakmak zorunda kalan Balkan Devletlerinin yeniden ayaklanmalarına neden olmuştu. Gelişen olaylar sonunda Avusturya--Macaristan İmparatorluğu, Bosna-Hersek'i ilhak ettiğini ilan ederken Bulgarlar da aynı gün (05 Ekim 1908) krallıklarını ve ertesi günü de Giritliler Yunanistan'a katıldıklarını (06 Ekim 1908) ilan ettiler.

Esasen Avrupalı büyük devletleri iki gruba ayırmışlar ve korkunç bir silahlanma yarışına girmişlerdi. Bir tarafta Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya üçlüsü diğer yanda Fransa ile

Rusya arasındaki ikili bağlaşmalar olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nu tehdit eden Balkan yangınından başka büyük devletler arasında kaçınılmaz çatışmalara doğru hızlı gidiş açıkça görölüyordu.

Daha, Harp Okulu öğrencisiyken bile ülke sorunlarıyla ilgilenen ve bu sorunlara çözüm üretmeye çalışan Kurmay Önyüzbaşı Mustafa Kemal, yaklaşan savaş felaketinden ülkesini ancak iyi eğitilmiş ve donatılmış disiplinli bir ordunun koruyacağına bilincindeydi. Olası bir düşman saldırısına karşı üstünlük sağlamak için birinci koşul iyi eğitilmiş bir orduydur. Elbette her komutan iyi eğitilmiş birliklere sahip olmak ister. İyi bir eğitim ise doğruluğu kanıtlanmış, esasları belirlenmiş prensiplere uygun olursa olumlu sonuç verir. Bir birliğin muharebede başarı sağlaması için temel şartın iyi bir eğitim ve kuvvetli bir disiplin olduğu tartışmasız kabul edilir.

Kurmay Önyüzbaşı Mustafa Kemal, mensubu olduğu ordunun eğitim seviyesini yükseltmek için yeterli askerî yayınlara gereksinim olduğunun bilincindeydi. Nitekim mevcut talimnamelerdeki bilgiler devrin muharebe koşullarını karşılamıyordu. Eğitim sistemi ise yavaşık düzen eğitim alanlarına bağlı olarak yapıyor ve boşuna zaman ve emek sarf ediliyordu. Birliklerin eğitim seviyesini yükseltmek için yeni esaslara göre yazılmış talimnamelere ihtiyaç olduğu gibi birlikleri yavaşık düzen eğitim

alanlarından muharebe şartlarına göre eğitim yaptırabilmek için araziye çıkarmak, muharebe eğitimini orada yaptırmak gerekiyordu.

Berlin Askerî Akademisi eski müdürlerinden Alman Generali Litzmann'ın yazdığı "Bölük Muharebe Eğitimi" adlı eser, Kurmay Önyüzbaşı Mustafa Kemal'in aradığı şartları taşıyordu. Bu eser birlikleri yanaşık düzen eğitim alanlarından araziye çıkaracak ve zamanın talimname esaslarını da bünyesinde toplamış "Muharebe Meselesi" içinde eğitimi yürütecek bir sistemi içeriyordu. Bu sistem, küçük birlik komutanlarını sevk ve idarede, birlikleri de muharebe koşullarına göre eğitmekte faydalı olacak bir eserd. Eserin sayfa sayısı az ise de içeriği bakımından yeterli olduğu görülür. Ortaya konulan çeşitli muharebe durumlarında subayları karar vermeye ve verdiği kararı uygulatmaya elverişli olup küçük birlik komutanlarını yetiştirmeye ve birlikleri de muharebe şartlarında eğitmeye yöneliktir.

"Bölük Muharebe Eğitimi" olarak yayımlanan eser, meskûn yerlerde muharebe, savunma ve taarruz konularını kapsamaktadır. Meskûn yerlerin sınırlayıcı durumlarının muharebeye etkisi, savunma mevzisinin seçimi, savunma mevzisinin hazırlanması, ateş sahalarının temizlenmesi, ateş taksimi, ateş tutmayan ölü bölgelerin kapatılması ve mevzinin işgali gibi savunmanın esasını oluşturan konular işlenmiştir. Ayrıca taarruzda birliğin aldığı tertip ve düzen, ilerleme, ateş üs-

tünlüğü, ihtiyatların kullanılması gibi taarruz harekâtında her zaman karşılaşılabacak konular ele alınmıştır.

"Bölüğün Muharebe Eğitimi" ilk önce Mustafa Kemal imzasıyla 1328'de Osmanlıca olarak yayımlanmıştır. Prof. Dr. Afet İnan'ın, aslına bağlı kalarak yeni Türk harflerine çevirdiği eser, 1959 yılında Türkiye İş Bankası tarafından "ATATÜRK'ÜN ASKERLİĞE DAİR ESERLERİ" adıyla yayımlanmıştır.

Genç Kurmay Önyüzbaşı Mustafa Kemal (ATATÜRK) tarafından, Almanca aslından tercüme edilen ve bağlı olduğu ordunun eğitimine katkısı olan bu eserden yeni nesillerin de faydalanabilmeleri için bugünkü Türkçeye çevrilmiştir. Kitabın birinci kısmı günümüz Türkçesi, ikinci kısmı Osmanlıca olarak yayıma hazırlanmıştır.

ATEM Bşk.lığı

ÖRNEK

Muhtelif arazi üzerinde seferî mevcutlu bölük kendinden büyük birlik içinde bulunan bölüğün muharebesi.

MESKÛN YERLERDE MUHAREBE DÜŞMAN TOPÇUSUNA KARŞI MUHAREBE

Tabur komutanı, 21 Ekim sabahı, Kovalar ve Kavaklı arasındaki arazinin, yaptırmak istediği eğitime uygun olduğuna karar verdi. Doğrusu bu arazide çığnenmesinde sakınca olan ekili tarlalar kalmamıştı.

Binbaşı, öğleyin verdiği emirde; Üsteğmen Tahsin Efendi'nin emrinde olmak üzere seferî mevcutlu bir bölüğün, ertesi gün sabahtan düzenlenip hazır bulundurulmasını emretti.

Bu bölük, yirmi ikinci günü, saat 13.15'te, cephesi kuzeybatı olmak üzere Kovalar fidanlılığının batı kenarında (Kroki B) toplanacaktı.

Üç çavuş, üç borucu ve dokuz er, üç mavi ve üç zayıfatı gösteren flamaları da alarak aynı birliğin diğer bölüklerini göstermek üzere tatbikatı yapacak olan bölükle birlikte bulunacaklardı.

Beş çavuş, üç borucu, elli er de üç kırmızı ve üç zayıfatı gösteren flamalarla birlikte hedef kıtası olarak saat 12.45'te, Kovalar'ın Doğanca Caddesi çıkışında bulunacak ve tabur komutanının yanında bulunacak subayın emrine girecekti.

Kıyafete, dağıtılacak mermi miktarına ve izleyici olarak eğitime katılacak subaylarla ilgili uyarılar da bu emre eklenmişti.

Yüzbaşı Bahri ve Yüzbaşı Nuri Efendiler de daha sonra bölüğün komutanlığını yapmak üzere hazır bulunacaklardı.

Tatbikat günü, harekât müdürü* daha sabahtan bölüğün toplanma yerine gitti ve subaylar ile çavuş ve onbaşlıları toplayıp onlara eğitimin konusunu teşkil edecek olan aşağıdaki durumu verdi:

"Bağlı olduğumuz alayın (ki daha büyük birliğin kuruluşundadır), 1'inci ve 3'üncü Taburları Doğanca'dan Osmaniye üzerine yürüyen düşman birlikleriyle muharebeye başladı ve Kovaları ele geçirdi. Fakat köyden çıkmak için birliklerimiz tarafından yapılan girişimler, Doğanca'nın güneydoğusuna yerleşen düşman topçu ateşiyle şimdiye kadar engellendi.

Taburumuz (2'nci Tabur) diğer bir noktada durdurulmuştu. Şimdi bu yönde yürüyor, taburun geri kalan kısımlarını geçmiş bulunan 4'üncü Bölük bu bölgeye geldi."

Harekât müdürü, alaya bağlı bölüklerin mavi ve düşman bölüklerinin kırmızı flamalarla ve düşman bataryalarının avcı hattıyla belirtileceğini

---

* Harekât Müdürü, tatbikatı planlamadan, sevk ve idare etmekten, değerlendirmekten sorumludur.

de anlattı ve aynı zamanda aşağıdaki noktalar üzerine dikkatlerini çekti. Alınacak olan fakat şu anda alınması olanaksız bulunan bütün tedbirler, eğitim yapılırken söyleneceğı gibi verilen genel duruma göre çeşitli rütbelerdeki üstlere sunmaya gerek görecekleri önerileri ona ulaştıracaklardı.

Harekât müdürünün emri üzerine, Üsteğmen Tahsin Efendi, bölüğüne tüfek aldırttı ve erlere tüfeklerini doldurup emniyete almalarını emretti.

Bundan sonra erlere, durum ve flamalar hakkında yeterli bilgi verdi.

Daha sonra Harekât Müdürü Tahsin Efendi'ye görevini anlattı:

"Alay Komutanı, sizi birinci hatta kullanmayı gerekli görürse doğrudan doğruya kendisinin eli altında bulunmanız için köy içindeki mescide kadar¹ gitmeniz hakkında emir gönderdi. Bu andan itibaren alay komutanının emrine girdiniz."

Tahsin Efendi, bölüğünü kol düzeninde yürüyüşe geçirdi. Köyün daha önce bildirilen noktasına vardıktan sonra bölüğün gelişini alay komutanına bildirmek üzere hayvanını sürüp ileri gitmek istediğini harekât müdürüne haber verdi. Harekât müdürü ise Tahsin Efendi'ye yapmak istediğinin olanaksız olduğu konusunda uyarıda bulundu: Çünkü bu sırada düşman topçusu şiddetli

---

¹ Adı geçen Mescit, Kövzene - Urlak ve Osmaniye - Doğanca yollarının kesişme noktasının doğusundadır.

ateşlerini Kovalar üzerine yöneltiyor ve köyün kuzeybatı girişine giden yolu tamamıyla yan ateşine alıyordu. Bu durumda, hayvanlı olarak söz konusu yol üzerinde harekete kalkışmak olanaksız olduğu gibi bölük komutanı Mescit'e varır varmaz yere inmek zorundaydı.

Bu uyarı üzerine bölük komutanı, bu haberi ulaştırmak üzere hemen bir çavuş ile bir eri alay komutanına göndereceğini harekât müdürüne bildirdi. Bunlar, caddenin sağındaki bahçelerden yararlanarak gideceklerdi. Mescid'e varınca Üsteğmen Tahsin Efendi, bölüğünü durdurdu ve daha sonra cephesi kuzeye, sol yanı yolların kavşak noktasına 40 metre mesafede ve erlere "rahat" durumunda muharebe düzeni aldırdı. Şimdilik hiçbir tedbir düşünmediği gibi bu yaptıklarının sonucunu harekât müdürüne bildirmeye gerek duymadı. Tahminen saat 13.15'te harekât müdürü kendisine aşağıdaki bilgiyi verdi.

"Topçu ve piyade ateşlerinin şiddeti umulmadık bir şekilde arttı. Bununla beraber şimdi şarapnelerin bizim üstümüzden pek yüksek geçtiği görünüyor,² muharebe hattında işitilen kuvvetli boru sesleri ve yüksek sesle verilen komutlar, yakında tehlikeli bir durumla karşılaşılacağını gösteriyor."

---

² Hücum eden düşman mevzisine yanaştığı andan itibaren düşman ihtiyatlarının yaklaşmasını önlemek için topçu ateşlerini düşman mevzilerinin gerisine kaydırmalıdır (Sahra Topçu Talimnamesi – 346).

Gerçekten bu sırada,³ köyün kuzeybatı girişi yönünde “hücum!” borusu ve aynı zamanda “hurraa!” sesleri işitildi.

Üsteğmen Tahsin Efendi, yolların kesiştiği yere koştu ve bu taraftan köye girmiş bulunan düşman piyadesini (kırmızı flamalar) gördü. Bunun üzerine bölüğünü kol düzeninde koşar adımla kesişme noktasına kadar götürdü. Bundan sonra baştaki manga sağa çark ederken bölüğünü yarım kol düzenine geçirdi ve başta ki yarım takıma ateş için silaha davranmasını emretti. Ancak, biraz aceleyle verilen komutlardan şaşırarak erler, hareketi beklenen şekilde düzenle yapamadılar. Mangalar yayılırken kısmen birbirine karıştılar, erler sıkıştı ve bu sebeple sıralarda bazı karışıklıklar meydana geldi. Bu şekilde yapılan bir atıştan isabetli ve etkili olması beklenemez. Yapılan hatayı bütün erlere iyice anlatmak için harekât müdürü müdahale ederek düzenin sağlanması konusunda onları zorunlu tuttu. Ancak manevra mermisiyle ateş etmelerini yasakladı. (Hizmet-i Seferiye Nizamnamesi'nin 668'inci maddesine uygundur.)

Harekât müdürü tarafından bir işaret üzerine hedef kıtası çekildi.

---

³ Hedef Kıtası Komutanı, muharebenin bu safhasının harekât müdürü ile kararlaştırdıkları saatte, tamamıyla meydana gelebilmesi için saatini harekât müdürünün saatine göre ayarlamaya önceden dikkat etmişti.

Üsteğmen Tahsin Efendi, başlangıçtan itibaren şiddetli avcı ateşi yaptırdığını (varsayarak) ve bu ateş etkili oldukça ateşe devam edeceğini harekât müdürüne söyledi.

Yolun iniş kısmı düşmanı yaklaşık 400 metre ilerde görüşe kapatınca Tahsin Efendi bu düşmanı takibe girişti. Bölük ilerisinde yolu bütün genişliğince işgal eden yayılmış iki manga olduğu halde köyün kuzeybatı girişine, birkaç dakikada ulaştı.

Bu yere gelir gelmez, Üsteğmen Tahsin Efendi, bölüğünü koşar adımla muharebe düzenine geçirdi ve geri çekilen düşmanı demir yolunun öte tarafında da ateşle takip etmek için yolun batısında ve hemen yakınında yerleştirdi.

O zaman, büyük caddenin doğusunda ve batısında, bağlı olduğu alayın tepelerde mevzi almış bulunan (Krokide C,H ve mavi flamalar) diğer bölüklerinin ateşleri altında demir yolu istikametinde geri çekilen düşman piyadelerini görebildi.⁴

4'üncü Bölüğün muharebe düzenine geçmesi henüz tamamıyla son bulmamıştı, ki bu topçu ateşi bölük komutanının dikkatini demir

---

⁴ Tatbikatın başından itibaren atlı bir subayın (harekât müdürüne yardımcı) kontrolü altında olarak krokideki C,H noktalarına gönderilmiş olan mavi flamaları taşıyan iki erle onlarla birlikte bulunan onbaşı ve çavuşlar ayrıntılı talimat almışlardı.

yolunun diğer tarafındaki tepelere çekti. Yassitepe üzerinde dūřmanın 'topçusunu keşfetmekte gecikmedi. (Yalnız belden yukarıları görülen beř dizi avcı, her biri bir topu gösteren bu diziler, birbirinden yirmişer adım aralıkla yerleştirilmişlerdi).

Harekāt müdürü aşağıdaki bilgileri gösterdi: "Dūřman topçusu ateşini bölükler üzerine ynelltti; ilk atıştan itibaren zayıata uğruyorsunuz. Bu anda tabur komutanınızın yanındaki subay, dört nal buraya gelerek size, taburun köyün sokağı içinde bulunduğunu ve size doğru yürümekte olduğunu bildirdi."

Üsteęmen Tahsin Efendi, bölüęüne muharebe düzeni alıp yere yatmasını ve geri çekilen dūřman piyadesi üzerine ateř açmasını emretti. Harekāt müdürü tekrar müdahale ederek Tahsin Efendi'ye dūřmanın pek etkili řarapnel ateřine tutulan bölüęünü gizlemeye gerek görüp görmedięini sordu. Tahsin Efendi, bulunduęu yerde kalıp taburun gelmesini burada beklemek istedięini söyledi.

Harekāt müdürü bu anda eğitime ara verdi ve toplanmış bütün subaylar karşısında aşağıda olduğu gibi kendi fikrini açıkladı.

"Bu son noktada steęmen Tahsin Efendi'nin aldıęı tedbiri onaylayamam. Eęer 4'nc Bölük burada yere yatıp kalırsa dūřman

şarapnellerine maruz kalmaya devam edeceği gibi bu durum köyden çıkmasını da engeller. Köyü dolaşacak yerde, uygunsuz olarak içinden geçen bu tabur oradan çıkamayacak ve caddenin dışında çiftlikler ve bahçeler arasından güçlükle geçmek zorunda kalacaktır. Bu süre içinde bölük ağır zayıata uğrayacaktır. Çünkü düşman tarafına meyilli olan bu sırt üzerinde yere yatmasına rağmen hiçbir suretle civar tepelerin gözetlemesinden kurtulamaz. Bu şartlar içinde bölük komutanı ilk kararında direnir mi? Tamamıyla inanıyorum ki kararını düzeltecektir."

Üsteğmen Tahsin Efendi bunun üzerine, bölüğünü büyük cadde üzerine götürdü ve onu, kısa bir mesafe ile ilerisinde avcı zincirinde bir manga olduğu hâlde yarım kol düzeninde koşar adımla sırttan aşağı indirdi.

(Tahsin Efendi, bunu tarlaları çiğnemekten kaçındığı için yaptığını, gerçekte bölüğünü hat düzeninde ve koşar adımla sevk edeceğini harekât müdürüne bildirdi.)

Çukur araziye gelince bölüğünü adi adıma geçirdi. Ondan sonra demir yolunun güneyinde bulunup sakınmadan geçilebilen tarlalara ulaştınca bölüğünü cephesi Yassitepe'yi almak üzere hat düzenine geçirdi ve yere yatırdı. (Kroki N).

Kendisiyle adı geçen tepe arasındaki mesafeyi tahmin ettikten sonra hemen aşağıdaki komutları verdi: "Karşıda iki erin bulunduğu tepede

topçu! Soldaki erin ilerisinde, en solda bulunan top! Nişangâh 1000 ve 1100 avcı ateşi!.."

Hemen ateş başladı. Manga komutanları, hemen arkasından "daha çabuk!" komutuyla ateşin hızını artırdılar. Bu komut, avcı hattının bir yanından diğer yanına kadar erden ere tekrar edildi.

Harekât müdürü yanında bulunanlara, üç takımın, hedefin hangi noktalarına ateş ettiklerini kesin olarak anlamalarını emretti. Bu subaylar, silahların büyük bir kısmının düşman bataryasının ortasına yöneltilmiş olduğunu gördüler. (Bu noktaya ait eleştiriye bakın).

Birkaç dakika sonra batarya geri çekildi. Avcılar ateşi keser kesmez, Harekât müdürü, şu açıklamada bulundu: "Gerinizde trampetler çalındığını işitiyor ve taburunuzun Kovalardan çıkmak üzere olduğunu görüyorsunuz. Alayın, tepenin sağında ve solunda yayılmış bulunan bölükleri demir yoluna doğru ilerliyorlar. Düşman piyadesi karşıda gözden kayboldu. (Varsayım)".

Üsteğmen Tahsin Efendi, düşmanın nerede durduğunu keşfetmek üzere ileriye yalnız bir keşif kolu gönderdi. Bundan sonraki harekâtı için tabur komutanının, (bu mevkide) emirlerini beklemekle yetinmek istiyordu.

Harekât müdürü, "Dur!" borusu çaldırttı ve subaylar ile erbaşları eleştiri için topladı.

ELEŞTİRİ

Bölük komutanının, görevini alır almaz onu doğrudan doğruya kendi emri altına alan alay komutanı ile bağlantı kurmaya çalışması doğrudur. Fakat bölük komutanı verilen bilgiye göre birinci hatta getirilmesi kesin gibi olduğundan bölük komutanının bölüğünü, birinci hatta mümkün olduğu kadar erken bulundurmak için gereken yolları ve vasıtaları hazırlatması gerekirdi.

Doğrusu bölük komutanı, bütün yönlerde bulunan geniş girişlerden yararlanarak (yani avluların kapılarını açtırarak ve bahçe duvar ve çitlerini devirerek vb.) bu amacı yerine getirebilir (Talimname 438). Barış zamanında ise yapmak istediklerini harekât müdürüne bildirmekle yetinir.

Düşman birden bire köy içinde görüldüğü zaman Üsteğmen Tahsin Efendi bu düşmana doğrudan doğruya karşı gitmede hiçbir zaman duraksama göstermedi. Oysa düşmanın gözü önünde muharebe düzenine geçmek birliğini zor durumda bırakabilirdi! Nitekim, birkaç saniye devam eden düzensizlik, muharebe durumundan ileri gelmişti. Tahsin Efendi, kendi görüşü doğrultusunda doğrudan doğruya avcı ateşi açtıracağına tam sessizlik ve şiddetle yayılım ateşi açtırmak için komut verseydi daha uygun olurdu.

Burada bölük düşman ateşine hedef olmadığından muharebe düzeninde yarım takımla iki sıra üzere ateş ettirmek tavsiye olunabilir; birliği

el altında bulundurmaya uygun bir komutanın kullanmasına hiçbir engel yoktu (Talimname-193).

İki üç el yayılım ateşi yeterli idi. Daha sonra düşmanın bulunduğu mesafeye göre ya avcı ateşine veya düşmanı köyden dışarı atmak için süngü hücumuna geçirmeliydi (Talimname-436).

Bölük, köyün kuzeybatı çıkacağından çıkar çıkmaz Yassitepe üzerinde mevzi almış bulunan düşman bataryasını görememişti. Bu başlanabilir; çünkü gerçekte topların olduğu varsayılmıştı. Bu yüzden gerçek topların bulunduğu gibi dikkati çekmiyordu. Ancak bu hâlden bile bölüğün doğrudan doğruya muharebe düzenine geçirilmesi oldukça güçtü. Hele bölüğü düşman bataryasından 1500 metre mesafede yere yatırmak, onu tamamıyla mahva maruz bırakmıştı. Bölüğü bu tehlikeden korumak için en iyi önlem onu koşar adımla ileri sevk etmek ve hat düzenine geçirmektir. Bu şekilde bölük bataryaya 1000 metre kadar sokulmayı becerdiği taktirde ateş muharebesinde başarı ümit edilebilir (Talimname-449).

Bölük komutanı, bölüğünü topçunun uygun mesafesine yaklaştırmak gereğini geç de olsa anladı ve gerçekten bölüğü hat düzeninde bataryanın 1050 metre kadar mesafesine ilerletti. Nişangâhları uygun şekilde ayarlattıktan sonra bataryayı ateş altına aldırdı.

Avcı hattında bulunan bölük komutanı, "bütün bölüğün etkisini aynı zamanda ve aynı yerde birleştirmek" istiyordu (Talimname-216).

Bu yönde ateşin açılması için gereken komutları kendisinin vermesi uygundur (Burada müstesna olarak).

Ateşin idaresine gelince bunu her zaman olduğu gibi takım komutanlarına bıraktı. Fakat ateşlerin iyi idaresi için ateşi, dövülecek hedef üzerinde eşit olarak dağıtmak gerekmişti.

Daha başlangıçta, bataryanın bütün cephesini ateş altına almak gerekirdi. Eğer yalnız birkaç top üzerine ateş etmek gafletinde bulunsaydı -ki öyle yapılmıştı- kavganın sonu pek şüpheli olurdu.

Burada durum oldukça basit idi: Hakikaten bütün avcı hattından, altı topun her biri görülebilirdi. Bundan dolayı erlerin ateşlerini doğrudan doğruya kendi karşılarında bulunan toplara yöneltmek, manga ve takım komutanlarının emir beklemeksizin kendiliklerinden yaptıracakları bir durumdu.

Diğer nedenlerden dolayı, ateşin dağılımı bölük komutanının kendisi tarafından düzenlendi.

Bölük, bu şekilde düşman bataryasına yaklaştığı için şüphesiz, taburundan geçici olarak uzaklaşmış oldu. Ancak bu hareket burada zorunlu olmakla beraber pek o kadar önemli değildir.

Bölük bu yere gelmekle (Kroki N) taburuna en büyük hizmeti yapabiliirdi. Çünkü düşman bataryasını mevzisinden atarak taburun köyden serbest çıkmasını sağladı. İşte bu; "Asıl kuvvetin ileri yürüyüşünü sağlamak için bütün kısımlar tüm kuvvetini kullanmalıdır. "genel kuralına tamamıyla uymaktadır.

Düşman topçusu piyadesinin gerisine çekilince bölük duraksamaksızın kendiliğinden daha ileri atılmalıdır. Gerçekten bölüğün de amacı, çiftlik hendeğini boydan boya gözetlemede bulunarak ve bu taraftan etkili ateş altına almaktır.

Bölüğün sağında ve solunda bulunan alayın diğer bölüklerinin demir yolu istikametinde arazi kazanmış bulunmaları da bölük komutanının bu konunun gereğini yapmak konusunda uyanık bulunmasını gerektirir.

Zayıf düşmüş bir düşman karşısında, birinci hatta bulunan birlikler artık emir beklemeyip bağımsız bir şekilde hareket etmelidirler. Üst komutan, takip fikrinde bulunmadığı zamanlarda bölüğe sonradan dur emri göndermek onun için daima mümkündür.

GÖRÜŞLER

Subaylarımızın taktik bilgilerini geliştirmek amacıyla yapılacak tatbikatın hazırlanması gösteri ve idaresiyle görevlendirilen bir amir, askerî mevki yakınında kullanılabilir bir araziye arayıp bulmaya

her zaman çalışmalıdır. Bu araziyi, eğitimin yapılmasından önce bütün ayrıntılarıyla incelemesi de faydalıdır. Arazinin durumu tatbikat ve manevra meselesinin tertibine etki edebilir.

İlgilendiğimiz örnekte bu etki açıkça görülür:

22 Ekim sabahı uygulanan eğitimlerin genel düşüncesi Kovalar ve Kavaklı arasında bulunan tarlaların geçilebilir olması dolayısıyla harekât müdürünün aklına gelmiştir.

Harekât müdürü, Kovalar civarında bulunan araziye dolaşarak üç noktayı gözden geçirdi; köyün 1500 metre kuzeyinde bulunan Yassitepe, onda, bir! Yerleşim bölgesi muharebesi ve düşman topçusuna karşı bir muharebe yaptırmak fikrini doğurdu. Yeşiltepe'nin güzel bir savunma mevzisi olabileceğini gördü. Kınalı ile Pınarlıtepleri arasında bulunan geniş arazi kesimi ise aranan bütün özelliklere sahip olması dolayısıyla taarruz yapılmasına uygundu.

Bu şekilde tatbikini tasavvur ettiği muharebenin büyük kısmı harekât müdürünün düşüncesinde şekillendi. Bu hazırlıklar sayesinde Harekât müdürü için muhtelif komutanların görevlerini belirtip her iki tarafı temsil edecek olan birlikleri düzenlemek ve tatbikat meselesini tertip etmek için ihtiyaç duyduğu bütün esasları ve tasavvur edilen düşman komutanına özgü yönergeyi hazırlamak mümkün oldu.

Barış zamanında yapılan eğitimin özel şartları, yapılacak görevi doğal olarak sınırlar ve onun tamamen uygulanmasına engel olur.

Ekili olması nedeniyle, arazinin her tarafı hareket etmeye uygun değildir: Bundan dolayı, Kovalar'ın kuzeybatı girişinde, demir yolu boyunca bulunan tarlalara gitmek için büyük caddeden yürümek ve yerleşim bölgesinden çıkar çıkmaz yayılmak gerekirken ondan vazgeçmek zorunluluğu doğmuştur. Bu gibi zorluklar kaçınılmazdı. Bununla beraber, tasarlanan bir düşmana karşı yapılacak eğitimlerde böyle güçlüklerin paylaşılması mümkün olduğu gibi eğitimin normal gidişatını aksatmaz.

Subaylarımız topçu taktiğini öğrenmelidir. Bu konudaki bilgiler kıtaların büyük birlikler içindeki muharebesi bakımından eğitim ve öğretimde oldukça etkilidir.

Piyade ile topçu kesin olarak birbirine bağımlıdır. Muharebede ikisi de düşmana karşı ateş üstünlüğü sağlamada ortak hedef gözetirler. Bundan dolayı bu iki sınıfın muharebedeki karşılıklı yardımlaşmaları pek sıkı ve mükemmel olmalıdır (Sahra Topçu Talimnamesi-354).

Birbirine dayanmak, birinin kazandığı menfaatlerden diğerini yararlandırmak, biri tehlikede olduğu zaman gerekirse diğeri onun için kendini feda etmek; özet olarak piyade için topçu hattının aralıklarından geçmek (Talimname-445)

kesinlikle bu iki sınıfın birbirine karşılıklı yapmaya zorunlu oldukları konulardır. Bu konuların bağlı olduğu şartları inceleme ve bu şartların uygulanmasına yardımcı olan eğitimlerle, bu konuda kendimizi hazırlamaya mecburuz. Bu düşman bataryasıyla karşı karşıya bulunduğumuz zaman nasıl hareket edileceğini, yani düşman topçu ateşi altında yapılacak yürüyüşleri, düşman topçusuyla muharebe ve özet olarak bir düşman bataryasının birdenbire ateşine yakalandığı zamandaki hareket şeklini kesin olarak öğrenmeliyiz.

Bu hususların öğrenmesini, yalnız tatbikat zamanlarında doğacak fırsatlara bırakmak yetmez, yalnız muharebe eğitimlerinin yapılması, subaylarımızın savaş bakımından yetiştirilmesini eksik bırakır.

Meşgul olduğumuz bu muharebe eğitimlerinde, düşman topçusunun doğru olarak gösterilmiş olması veya sadece temsil edilmiş bulunması amacı için eşit gibidir. Ancak önemli olan nokta, topçu ateşinin etkisidir. Topçu ister tasarlanmış isterse doğru olarak gösterilsin her iki durumda da kesin bir hesaba önem vermek zorundayız. Düşman topçusunun bu iki durumda da gösterilmiş bulunması, onun ateşinden kurtulmak ve onu yenmek için gereken tedbirleri almak gerçeğinden bizi uzaklaştırılmaz.

Harekât müdürü araya girmemiş olsaydı 4'üncü Bölüğün Kovalar kuzeybatısında düşman

topçusunun etkili ateşi altında yapılan harekât muharebeyi sona erdirebilirdi. O umulmadık bekleyiş, amacın yok olması sonucunu doğuracaktı. Harekât müdürü ise düşman topçusuyla bölük arasındaki muharebenin sonuna kadar gelişmesini görmek istiyor ve genellikle iki taraftan birinin büyük zayıyata uğradığı bir anda eğitimin kesinlikle sonuçlanmasına meydan bırakmamaya dikkat ediyordu. Harekât müdürü, son eleştirisinde bir amirin bu derece öldürücü bir sonuca yol açan harekâtı hakkında uzun uzadıya söz etmeyi hoş görmemişti. Harekât müdürü, bölük komutanına uygun olan hareketi ima ederek onu, kendiliğinden verdiği kararın düzeltilmesi yönüne sevk etmek istedi.

Bu nedenle ona, "düşmanın pek etkili şarapnel ateşinin etkisi altında bulunan bölüğünü gizlemeye gerek görüp görmediğini" sordu. Üsteğmen Tahsin Efendi, "bulunduğu yerde kalıp taburun gelişini bu noktada beklemek fikrinde direndi. Tahsin Efendi'nin bu hareketi, tahminen buna benzer bir durumun aklında kalmış olmasından ileri gelmişti. Harekât müdürü, bir kıta amirinin sebat ve metanetini göstermek için bazen bile bile o kıtayı tehlikeli bir durumda bırakmamış mıydı?

Harekât müdürü, bu duruma karşı da Tahsin Efendi tarafından buraya kadar alınmış tedbirleri, bu tedbirlerin gerçekten meydana getireceği kötü sonuçları eleştirmek suretiyle daha etkili bir vasıtaya başvurmuş oldu. Bununla beraber bu duruma karşı yapılacak hareketi ona bildirmekten

sakınarak onu artık durumdan kendi kendine çıkarılan yeni düşüncelere göre ilk kararını düzeltmekte serbest bıraktı. Harekât müdürü, bu şekilde onu yol üzerine geçirmeyi başardı. Gerçi Üsteğmen Tahsin Efendi, artık diğer birinin önerdiği bir kararı kabul etmekte gerçek bir özveri örneği gösterdi. Ancak bununla beraber, bu durum kendisinin taktik düşüncelerini geliştirmek için bir fırsattı.

Bahsettiğimiz eleştiride, harekât müdürü, bölüğün sevk ve idaresinde biraz ciddi muhakeme ve etraflıca düşünme gereği üzerine yalnız subayların dikkatlerini çekmekle yetindi. Tatbikatın sonunda, toplanmış bulunan subaylar ile çavuş ve onbaşlıların karşısında konuşurken aksine eğitimin bu safhasından daha çabuk sıyrılmayı başardı ve bu noktada uygun kelimelerle belirli birkaç sözden başka bir şey söylemedi ki bulunulan durum da bunu gerektiriyordu.

BİR SAVUNMA MEVZİSİNİN İŞGALİ

Eğitimin birinci kısmına son veren eleştiriden sonra harekât müdürü, bölüğün komutanlığını Yüz-başı Nuri Efendi'ye bıraktı ve ona aşağıdaki yeni meseleyi verdi:

Kövzene yönünden gelen tümenimizin öncüsü olan alay, Urlak'tan ilerleyen düşmanla tesadüf muharebesine tutuştu ve şu anda olumsuz koşullarda muharebe ediyor.

Büyük kısmın başında yürüyen alay, Lâhna Deresi'nin doğusundaki sırtı, muharebe mevzisi olarak işgal etmek üzere Kovalar büyük caddesinin iki tarafında açılıyor. Bu alayı takip eden 2'nci Tugay, Kovalar - Doğanca yolunu takip ediyor. Bu tugayın başında bulunan bizim tabur, demir yolunun güneyinden Kınalı'ya giden keçi yolu üzerinde tugaydan ayrıldı ve aşağıdaki tertipte yürüyor: Başta 2'nci daha sonra 4'üncü, 3'üncü ve 1'inci Bölükler.⁵

Yüzbaşı Nuri Efendi, 4'üncü Bölüğü (N) noktası (krokiye bakın) kuzeyinde, keçi yolu üzerinde yürüyüşe hazır bir hâlde, kol düzeni durumunu aldırdı. Bu bölüğün 100 metre ilerisine konulmuş mavi flamalar taburun diğer bölüklerini gösteriyordu.

Bütün hazırlıklar⁶ son bulduktan sonra kol, boru ile yürüyüşe geçirildi. Hemen bunu takiben Harekât müdürü, "Tabur komutanı, bölük komutanlarıyla beraber ileri gitmek üzere bölük komutanlarını topladığını söyledi." Bunun üzerine

---

⁵ Meseleye göre tugay, büyükcaddeyi; sonra batıya yürümek üzere ancak demir yolunun 400 metre kuzeyinde terk ediyor. Kınalı'da, diğer bir tabur hemen 1'inci hatta kullanılacak, kalan taburlar genel ihtiyatı oluşturacak ve daha sonra bir karşı taarruz yapılması için (Talimname-298) bekleme mevzisinde yerleşeceklerdir. Genel durum, talimnamenin 360'inci maddesinde açıklananın aynıdır.

⁶ Bu hazırlık sırasında bölük komutanı erlere gerekli açıklamalarda bulundu; onlara durumun ancak esas noktaları bildirildi.

harekât müdürü, bölük komutanı ve eğitimde izleyici olarak bulunan atlı subaylar, yukarıda belirtilen keçi yolu üzerinde dört nala geçtiler.

Tabur komutanının yanındaki subay, hedef kıtası olarak ayrılan erlerle beraber Pınarlıtepe'lerine gitmek ve bu erleri tatbikatın üçüncü kısmı için orada tertipleme emrini daha önce almıştı. Bu subay, en son kalan mavi flamayı da alıp onu Kınalıtepe'si üzerine dikti.

Yeşiltepe'ye geldiği zaman (K) noktası civarında harekât müdürü, Yüzbaşı Naci Efendi'ye bakarak daha önce verilen bilgileri şöyle tamamladı:

"Tümenin bir topçu alayı, Yeniçiftlik'in batısında düşmanla muharebeye tutuştu. Diğer alayı, bu noktada mevzi almak üzere sağ yandan ilerliyor.

Düşman, karşıda Karaca Orman kenarlarında birçok bataryalar mevzilendirdi. Topçu muharebesi pek hızlı bir surette şiddetlendi.

Düşmanın uzun avcı hatları Lâhna'nın 700 - 800 metre mesafesine kadar yaklaştı. Bu hattın sol yanının (bekçi kulübesinin) kuzeyine kadar uzandığı görülüyor.

Öncümüzün Lâhna'yı daima elde bulundurduğu umulmakla beraber birçok bölüklerin de bu köyü terkederek yanaşık düzende buradan 800 metre güneyde bulunan dere yönünde geri çekildikleri görüldü:

Alayımızın 1'inci Taburu Kınalı'da, 2'nci Taburu demir yolu güneyinde birleşmek üzeredir. Bunlardan her biri kendi mevzilerinde mukavemet edeceklerdir. Tabur komutanınız size, aşağıdaki emri veriyor:

"4'nc Bölük, Yeşiltepe'nin güneyinde savunma düzeni alacaktır. Bu bölüğünün sağında 3'nc Bölük bulunacak ve cephesi demir yolu şiv'ine kadar uzayacaktır. Solunda 2'nci Bölük bulunacaktır. 1'inci Bölük daha sonra kendisine göstereceğim yerde bulunmak üzere ihtiyatı oluşturacaktır."

Yüzbaşı Nuri Efendi, ileri hareket eden bölüğünü hakikatte, demir yolu hendeğinden sevk edebileceğini harekt müdürüne söyledi.

Bunun zerine harekt müdürü, Nuri Efendi'ye şu ihtarda bulundu:

"Düşmanın gzetlemesinden ve ateşinden koruyan bu hendekten hareket etmek mümkün olduğu anlaşıldığına göre esasen 2'nci Bölük ve bu yolu işgal ve diğer bölükler de onu izlemiş bulunurlardı(varsayım)."

Yüzbaşı Nuri Efendi, mümkün olan sratle Yeşiltepe'nin güneyine vardı. Orada atış meydanını daha iyi incelemek için hayvandan indi. Sırtı (M) sınırlayan ağaçların gerisinde işgal edilecek güzel bir savunma mevzisi buldu. Bu mevziden Lhna ile demir yolu arasındaki bütün arazi kuşağı daha sonraki atış mesafesine kadar görülebiliyordu.

Yalnız Yeşiltepe'yi kuşatmış olan dikliğin eteğinde, 100 metre *genişliğinde* bir arazi kabarıntısı belirli bir açıda kalıyordu. Daha solda da ileri doğru uzayan köyün yakınlığı ve bahçelerinin ağaçlarla dolu olması nedeniyle atış meydanı pek sınırlıydı. Yüzbaşı Nuri Efendi iki takımıyla sırtı işgal etmeye, 3'üncü Takımını Lâhna Deresi bendi boyunca alçakta yerleştirmeyi (belirli açığı yok etmek *için*) karar verdi. Her üç takım Lâhna'nın kuzey kısmına cephe alacaktı. Bundan sonra Nuri Efendi bölüğüne rastlamak üzere döndü. Bölüğünü Yeşiltepe'nin kuzeyinden dolaştırarak kol düzeninde ağaçların gerisinden gizlice mevziye sevk etti. Ortada ve sonda bulunan takımlar sağa, hat düzenine geçtiler. Başta bulunan takım hat düzenine geçmeden önce 60 adım daha yürüdü.

Sağ yan takımı koşar adımla, sırtın dik kısmın dan indi ve burada az derin olan suyu geçtikten sonra karşıdaki su setine ulaştı. Bu setin gerisinde (Krokide K) sola doğru açıldı.

Diğer iki takım da işgal ettikleri mevzide (M) aynı suretle açıldılar. 2'nci Bölük, 4'üncü Bölüğün sağında ve aşağıdaki sırtın eteği boyunca mevzi aldı.⁷

Bundan sonra harekât müdürü, Yüzbaşı Nuri Efendi'ye yeniden aşağıdaki bilgiyi verdi:

---

⁷ Flamalarla gösterilen kısımlar hakikatta olduğu gibi hareket etmelidirler.

"Öncü alayımıza mensup kuvvetli avcı hatları yanaşık düzende geri çekilen bölüklerin ardı sıra Lâhna'yı terk etti. Bu avcı hatları tekrar Lâhna Deresi boyunca durdular.

Bununla beraber, köyün birliklerimiz tarafından tamamıyla terk edilmediği anlaşılıyor. Çünkü hâlâ o taraftan tüfek sesleri işitiliyor.

(Düşmanın taarruz eden hattı ilerlememiştir.)⁸

Buna rağmen topçumuzun ateşi gittikçe azalıyor."

4'üncü Bölüğün tepede ağaçların gerisindeki mevzisinde bulunan takımları, her er kolaylıkla ateş edebilecek şekilde mevzi önündeki ağaçların dallarını keserek ateş sahalarını temizlemeyi göz önünde bulundurdu.

Yüzbaşı Nuri Efendi, ateşe başlamak için emir vereceği zaman erlerin bu emirleri geç anlamalarına fırsat vermemek için düşmanın köyün kuzey kenarından hücum edebileceği istikametleri *erler*, duvarlar veya ağaçlıklarla güzelce belirterek erlere göstermeye dikkat etti.

Daha sonra bu işaret noktalarının ayırt ettiği mesafeleri tahmin ve mesafe tahmincilerinin tahminleriyle karşılaştırmak ve köy ile demir yolu arasındaki kapalı arazide bazı mesafeleri ölçmek

---

⁸ Harekât müdürü, öncü alayının düşmanı yanılmak için köyün batı kenarında geçici olarak bir müfreze bıraktığını kabul etti.

için harekât müdürünün kendisine verdiği telemetreyi kullandı. Bunun zamanı takım ve manga komutanlarına bildirildi.

Bölük komutanı, bazı siperleri değiştirmek üzere erlerin küreklerini ellerine almalarını emretti ki bu anda harekât müdürü eğitimi kestirdi.

ELEŞTİRİ

Harekât Müdürü, aşağıdaki noktaları açıkladı:

1. Savunma Mevzisinin Seçimi: Seçilen mevzi daima düşmana göre de incelenmelidir.

Yüzbaşı Nuri Efendi, bu konuda yeterliydi. Düşman taarruzunun en fazla nerden gelişmesi muhtemel olduğunu kendi kendine sordu. Buna göre savunma mevzisinin cephesini Lâhna köyüne yöneltti. Piyade mevzisi varsayılan topçu mevzisinin (K) uygun mesafe ilerisinde bulunuyordu (Talimname 401). Arazinin uygun olmasıyla ateş yapılabilirdi; ancak bu durumun bölüğü dağıtmak, muharebe sırasında emir-komuta birliğine zarar verme gibi ciddi sakıncaları vardı. Bölüğü, toplu olarak bütün su seti boyunca dik sırtın eteğine yerleştirmek daha uygun olurdu. Buradan da esas istikamet olan Lâhna'ya karşı cephe aldığı takdirde aynı sahayı ateş altına alabilirdi; köy ile demir yolu arasındaki arazi tamamen görülüyordu.

Gerçekte, tabur komutanı araziyi inceledikten sonra müdahale ederek 1'inci Bölüğü daha başlangıçta 4'üncü Bölüğün iki takımı tarafından savunma amacıyla ağaçların girişinde işgal edilmiş olan mevzide yerleşmesini emrederdi. Lâhna köyündeki tehlikenin olağanüstü olması sebebiyle geride bir bölge ihtiyatının (burada müstesna olarak) terk edilmemiş olmasında isabet edilmiştir.

Hakikatte, düşman köyden çıkarken bütün silahları doğrudan doğruya birinci hatta bulundurmak gerekirdi.

2. Mevzinin Tanzimi: Pek doğru olarak bölük, her şeyden önce atış sahalarının temizlenmesini düşündü. Bunu takiben, zaman darlığı nedeniyle erlerin nişan almalarını kolaylaştırmak, mermilerini el altında bulundurmak gibi basit savunma tedbirlerinden başka bir şey de yapılamazdı. Buradaki duruma göre saklı mevziler hazırlanması uygun değildi. Eğer zaman yeterli olsaydı ağaçların gerisinde gizlenmeye müsait yerler hazırlanacağına kuşku yoktu (İstihkâm Talimnamesi-39,54).

Atışlar için birçok mesafe tahminleri yapıldı. Oysa bu, karışıklık ve hata olmasına sebep ve lüzumsuz yere birçok ölçme işleriyle uğraşmaya neden olur. Sizi düşman tarafın iyice esas hedeflerinden ayıran ve hele savunma mevzisine az çok paralel bulunan hatlara kadar

(tarlaların kenarları, iki tarafı ağaçlıklı yollar vb.)
olan bazı mesafelerin tahminiyle yetinilmelidir. .

Savunmayı devam ettirebilmek için şüphesiz, bölüğün cephane araçları boşaltılıp erlere cephane dağıtılmalıdır.

3. Mevzinin İşgali: Yüzbaşı Nuri Efendi, doğrudan doğruya üç takımını da birinci hatta mevzilendirdi. Burada olduğu gibi kural dışı olan durumlarda bu tedbirler tamamıyla gerçeğe uygundur. Bölüğün daha başlangıçta, son erine kadar bütün kuvvetini birinci hatta koymaktan çekinmeye gerek yoktu. Bununla beraber kesintisiz ve büyük bir dikkatle düşmanı, özel suretle gözetlemek şarttı.

Diğer işlerle uğraşmaktan esasen çok yorulan subay ve erler, yapılması şart olan gözetleme işinde dikkatsiz olabilirler. Fakat her şeyden evvel ansızın ortaya çıkan bir *olayla* karşılaşmamak çok önemli olduğundan düşmanın Lâhna köyünden çıkışını gösteren küçük bir delil bile zamanında haber alınmalıdır.

GÖRÜŞLER

Açıklama safhası, daima basit olan savunma muharebesi, eğitim ve öğretim bakımından doğal olarak taarruz muharebesi kadar faydalı değildir. Savunma durumunda, birlikler tarafından esasen yapılacak hareket, bekleme mevzisinden ateş mevzisine girmekten ibarettir. Ama varsayıldığı hâlde bile savunmada ateş muharebesi, atışların

genelinde gerçek mermi kullanılır ve erlerin yanında çok miktarda mermi bulunursa eğitim ve tatbikatta oldukça faydalı olur.

Mümkün olduğu kadar mevzileri çok değiştirilecek olan hedefler üzerine yapılacak atışların sonucunun göz önüne alınması arzu edilir. Manevra mermisi kullanıldığı zaman, ateş muharebesinin sağlayacağı başlıca etki tamamen yok olur.

Bu eserde söz konusu olan muharebe eğitimlerinde, savunmadan daha çok taarruza önem verilmiştir. Gerçekten taarruz savunmaya oranla daha uzun bir eğitim ve ğretim gerektirir. Çünkü, taarruzda ast birlik komutanlarına bırakılan görevler daima değişken ve bazen de çok karışıktır. Savunmada böyle değildir; ast birlik komutanlarına düşen görevler nispeten daha basittir.

Ast birlik komutanlarının savunmadaki görevleri aşağıda belirtildiği gibidir:

Onlara ayrılan bölge içinde bütün ayrıntılarıyla savunma hattını belirleme, mevzi tanzimi, cephane ikmalini sağlamak, bizzat mevzi işgal etmek, atış muharebesini idare etmek ve sonuçta duruma uygun olarak bölük ve bölge ihtiyatlarını kullanmaktır.

Bu çeşitli görevlerde de dağınıklık vardır; onlar da az çok kararsızlığa, ktlklere sebep olur, fakat bununla beraber taarruzda ast birlik

komutanların uğradıkları güçlükler kadar sorun yaratmazlar. Bu görüşler, eğitimlerin taarruz açısından yapmasının tercih nedeni olduğunu kanıtlamaya yeterlidir. Ancak taarruzun özellikle, vasıtalarının şiddetin olması yönüyle, kesin sonucun daha çabuk bir şekilde alınmasına uygun ve amacın doğrudan doğruya düşmanın yok edilmesine yönelik bir muharebe şekli olduğunu da belirtmek önemlidir. Taarruz, piyadelerimizin doğuştan kabiliyetleriyle uyumlu olduğu gibi bu hareket şekli için onlarda var olan özel yetenekleri her zaman devam ettirmek görevimizdir. (Talimname-265).

Harekât müdürü, özellikle düşmanı tasvire girişmeyerek bu savunma muharebesini bilerek basitleştirdi. Bu şekilde zaman kazanmaya ve cephaneyi bundan sonra yaptırmayı düşündüğü taarruz harekâtı için tasarruf etmeyi başardı.

Meselede, savunma bir tesadüf muharebesi üzerine seçildi. Verilen duruma göre mevzi berkitmekten vazgeçmek gerekiyordu. Kararlaştırılmış bir savunma düşüncesinden yola çıkarak yapılan bir eğitimde özellikle savunma mevzisinin takviyesi ile ve berkitilmesine önem verilir (Talimname 404).

Yapılan eğitimlerde, her arazide zarar vermektен çekinildiğinde bir mevziyi savunma mevzisi durumuna getirmek ve özellikle avcı siperlerini hazırlamak için yapılacak işlerin genellikle bir taslağı yapılabilir. Ancak, bundan,

ast komutanların taktik görüşlerine göre eğitim ve öğretim amacıyla yapılan bu tür tatbikatlardan bir gerçek zarar meydana getirmez; esasen bir mevziyi, ısrarlı bir savunmanın gerektirdiği gibi takviye ve berkitmek için bu gibi eğitimler, var olan zamandan daha fazla zaman gereklidir.

Bu gibi işler, tekniğine uygun yapılmalıdır; ama bunun için mevzi yerlerinin seçilmiş olması, özellikle subay ve erlerin bu konuda iyi yetişmiş olmaları gereklidir.⁹

Muharebe eğitimlerinde, genellikle hazırlanmış düzenlemeleri, arazi üzerinde göstermekle yetinilir (Talimname-261).

Harekat müdürü, gerekli gördüğünde seferde bu gibi tahkimatın yapılması kendilerine bırakılacak olan subayları, bu konuda kendisine kısa raporlar veya kısa ve az sözle anlatılmış krokiler vermek zorunda bırakabilir. Böylece subayların bu konularda bilgili olup olmadığını kesin olarak öğrenirdi.

---

⁹ Piyade birlikleri, istihkâm sınıfının yardımına gereksinim duymaksızın sahra mevzilerini yapabilmek için eğitilmelidir. Mevzi yerlerinin seçimi ve yapılması işi bütün subaylar tarafından bilinmelidir. (Talimname 314). Subaylarımızın verilen böyle bir işin gerektireceği zamanı kesin olarak tahmin etmeye alışmaları çok önemlidir. Bir mevziyi tahkim edecekleri zaman, belirli bir zamanda yapabilecekleri işleri daha önceden hesaplayabilmelidirler.

TAARRUZ MUHAREBESİ

Harekât müdürü, bölüğün komutanlığını Yüzbaşı Bahri Efendi'ye verdi ve cephesi batıda olmak üzere Yeşiltepe ile demir yolu şevi arasındaki keçi yolu üzerinde yürüyüş koluna geçirtti. Bölüğün önünde, mavi flamalarla, taburun ikinci diğer iki bölükleri gösterilmişti. Daha sonra aşağıdaki meseleyi verdi:

"Düşmanın, Pınarlitepeleri ile Pınarlı Çiftliğinin güneyinde, mevzilerde bulunduğu bildirildi (Krokide L,R,E).

Bu düşmana, Çiftlik – Lâhna - Karacaorman hattından taarruz etmeye karar verildi. Taarruz, topçumuz¹⁰ tarafından hazırlandı; topçu muharebesi hararetle devam ediyor.

Alayımız, düşmanın sol yanına karşı (197,6 ve 198, 3 rakımlı tepeler) taarruz etmek için açılacaktır. Büyük kısım (varsayılmış), düşmanın sağ yanına karşı kullanılacaktır.

Alayımızın 1'inci ve 3'üncü Taburları, başlangıçta çiftlikte bekleme mevzisinde birleşeceklerdir.

---

¹⁰ Taarruz eden tarafından topçu mevzi, başlangıçta Lahna'nın batısında, 195 rakımlı tepede ve daha sonra S S tepesinde varsayılmıştır.

2'nci Taburumuz Kınalı üzerine yürümektedir. Bu tabur orada diğer taburların açılmalarını örecektir.

Öncüyü temsil eden 2'nci Taburun 1'inci Bölüğü ki tabur komutanı dahi bu bölükle beraberdir. Kınalı çiftliğine gidecektir. Taburun büyük kısmına bağlı taburumuzun 2'nci, 4'üncü Bölükleri buraya geldiler.

Alay komutanının emriyle çantalar çıkarıldı (varsayalım) ve bu çantalardan cephaneye ve yedek erzak alındı (Talimname-301).

2'nci Taburun 1'inci, 2'nci ve 3'üncü Bölükler; mavi flamalarla belirtilmiş ve karşı tarafında sık avcı hatları on adım aralıklarla yerleştirilmiş, erler ve toprak çift avcı erleri ile gösterilmiştir."

Yüzbaşı Bahri Efendi, oldukça kısa olarak bölüğüne gereken bilgiyi verdikten sonra bölüğü yürüyüşe geçirdi; ondan sonra ileriye, tabur komutanının yanına gideceğini harekât müdürüne bildirdi. Bunun üzerine harekât müdürü ve bölük komutanı acele Kınalı'ya vardılar. Kınalı çiftliği yakınındaki Pınarlı tepelerine karşı tamamen örtülü bulunuyordu. İkinci Taburun 1'inci Bölüğü (tasarlanan) Kınalı Tepesi'nde ava çıkmıştı. Bunun üzerine harekât müdürü aşağıdaki bilgiyi verdi:

"Tabur komutanı Kınalı Çiftliği'nin damından düşman topçusunun Pınarlı Tepeleri üzerinde ateş

açmak üzere olduğunu ve bu topçunun önünde anılan tepeden inen sırtlar üzerinde uzun bir düşman piyade hattını görmeyi başardı. 2'nci Taburun 1'inci Bölüğünün uygun şekilde birleştiğinden emin olduktan sonra bu noktada toplanmış bulunan diğer bölük komutanlarına aşağıdaki emri verdi:

"2'nci Bölük, Kınalı Çiftliği'nin 250 metre kuzeyine ve cepheleri 1'inci Bölüğün cephesine paralel olarak bu bölüğün 200 metre gerisinde ikinci hattı oluşturacaklardı (Krokiye bakın)."

Biraz sonra bölükler kendilerine ayrılan yerlere vardılar.

4'üncü Bölük komutanı bölüğünü kol düzenine geçirdi ve durdurdu. Harekât müdürü aşağıdaki açıklamada bulundu:

"Alay komutanı, 1'inci ve 2'inci Taburların; kum ocağının bulunduğu (F) tepesi Kınalıtepe hattında açılması için emir gönderdi. 3'üncü Tabur başlangıçta ihtiyatta kalacaktır.

Taburumuzun komutanı diğer iki bölüğünü de birinci hatta koyuyor."

Harekât müdürünün emri üzerine, taburun 2'nci ve 3'üncü Bölükleri, Kınalıtepe üzerinde bulunan 1'inci Bölüğün yanına hareket ettiler. Yüzbaşı Bahri Efendi, özel bir emir beklemeksizin 4'üncü Bölüğü yaklaşık 60 metre daha sağa, orada son bulan küçük hendeğe kadar götürdü. Adı geçen mevziye varır varmaz bölüğü yere yatırdı.

Daha sonra yanında iki mesafe tahmircisi olduğu hâlde, taburunu 400 metrelik bir cephe üzerinde yayılmış ve henüz saklı bulunmakta olan diğer üç bölüğünü görebilecek şekilde kendisi daha ilerdeki araziye gitti.

Yirmi dakika sonra, Harekât müdürü, daha önce anılan alayın 1'inci Taburunun sağ yanda ve 10'uncu Alayın taburlarının sol yanda olmak üzere muharebe hattına girdikleri (varsayım) bildirildi. Hemen bunu takiben birinci hat (varsayım), yürüyüşe geçti¹¹ ve çok az zaman sonra bölge çok arızalı olduğundan bir arazi dalgasının gerisinde gözden kayboldu. Ama hemen Kınalıtepe'den işitilen tüfek sesi (Krokide A), birinci hattın muharebeye tutuştuğunu haber veriyordu.

Yüzbaşı Bahri Efendi, bölüğünü ateş hattına yanaştırmaya karar verdi. Bölüğü yürüyüşe geçireceği takım komutanlarına, takımlar arasında mesafe almayı emredeceği bir sırada harekât müdüründen aşağıdaki bilgileri aldı:

"Düşman bataryaları yeni düşmanını durdurmak istiyor gibi görünüyor; şüphesiz birinci hatta tevkif ve tahsis edilmekte olan mermileri birinci hattı aşarak bölüklerin yakınındaki araziye düşüyor."

---

¹¹ Mavi flama müfrezelerinin yürüyüşe geçmeleri harekât müdürü tarafından daha önce gönderilmiş olan bir emir üzerine meydana geldi. Bu harekât daha sonra alınan durumlarda da uygulandı.

Bu sırada, Yüzbaşı Bahri Efendi, bölüğüne sırtları tırmanmasını emretti ve kendisi de bölükten ileri geçti. Yüz altmış metre ileride avcı hattını gördü. Bunun üzerine bölüğünü durdurup mevzi aldirdi.

Birinci hatta gelişen durumu görebilmek için mesafe tahminleriyle beraber tekrar gizlice ileri gitti. Borucusunu kendisiyle bölük arasında haberleşme için kullandı. Bunların hemen başlangıcında 1'inci Bölüğün işgali altında bulunan mevziye vardı (Krokiye bakın).

Yüzbaşı Bahri Efendi, dürbünüyle düşman mevzisini keşfetmeye çalıştı. 198,3 rakımlı tepe üzerinde beş top (varsayılan) gördü. Ancak bulunduğu yerden düşman topçu hattının ilerisine sürülmüş ve bu hatta göre sekiz metre ilerde bulunan düşman piyade hattını ayırt etmek kendisi için henüz mümkün olmuyordu.

Harekât müdürü, aşağıdaki düşünceleri ilan etti:

"4'üncü Bölük, ileri yürüyüşü sırasında muhtemelen kendine yöneltilmemiş olan bazı topçu mermilerinin isabetinden zayıf verdi. Bu bölüğü burada oldukça uzun süre beklediğini kabul edelim; burada düşman piyadesinin büyük bir olasılıkla diğer bizlere açtığı ateşinden etkilendi. Şimdi mevzi değıreceğı zaman, Teğmen Rıza Efendi ile her takımdan bir çavuş

veya onbaşı ve her mangadan bir er, subayları göstermek için geride kalacaklardır.¹²

Bizim tarafın şimdi size görünen durumu aşağıda olduğu gibidir:

Geniş bir muharebe hattı, Kumlutepe'den (Krokide F) başlayarak Kınalıtepe'yi geçiyor. Daha sonra Yeldeğirmeni (Lâhna köyünün kuzeybatısında) bir dayanak noktası olarak içine almış bulunmak üzere geriye kademe teşkil ederek ormana kadar (L'den S'ye kadar) uzanıyor.

Soldaki bizim bataryaların top sesleri işitiliyor. İlerimizde piyade ateşleri gittikçe şiddetleniyor.

Bu sırada gözetleme için ilerde bulunan bir mesafe tahmincisi, avcı hattının (varsayılan) sıçramalarla ilerlemeye başladığı haberini verdi. Harekât müdürü birinci hattın hiç ihtiyatı kalmadığını ilave ederek verilen haberi tamamladı.

Yüzbaşı Bahri Efendi, ses ve işaretle (Talimname-11) 2'nci Takıma hat düzene geçmek için emir verdi; Teğmen Cevdet Efendi verilen emirlerin gereğini yaptı.

---

¹² Harekât müdürünün yanındaki yardımcı subaylardan biri aracılığıyla verilen bir emir üzerine takım ve mangalardan çıkarılması gereken çavuş, onbaşı ve erleri belirleyeceklerdir.

Erlere eğilerek ve alabildiği kadar kendilerini ateşten koruyarak aralarındaki aralıkları açmaya çalışıyorlardı. Ancak tepeye pek çok yaklaşıldığından tedbirli hareketin faydası olmuyordu.

Takım henüz açılmadan tepeyi aştı. Teğmen Cevdet Efendi burada etkili ateşe hedef olacağına bilincindeydi; aynı zamanda 800 - 900 metre ilerde Pınarlı Tepelerinin güneydoğu sırtlarına yerleşmiş bir düşman piyade mevzileri (Krokide R varsayılan) gördü.¹³

Teğmen Cevdet Efendi, takımını koşar adımla 40 metre ilerlettikten sonra mevzi aldırdı.

Takımı takip etmiş olan Harekât müdürü, takımın yeniden mevzi değiştireceği zaman her mangada bir onbaşı ile iki erin geride bırakılmasını emretti.

Takım, Abdül Çavuş'un komutası altında kısa ve düzensiz sıçramalarla ilerlemeye devam ve bu zamana kadar düşmandan yaklaşık 700 metre mesafede, bir ateş mevzisi (Krokide S, Ş) işgal etmiş bulunan birinci hattın merkezini takviye etti.

Burada düşman piyadesiyle muharebe başladı.

---

¹³ Büyük aralıklarla birbirinden ayrılmış, flamasız 40 er.

Hedef seçimi ve ateş dağılımı uygun olarak yapıldı.

Harekât müdürü, bu sırada bölük komutanının yanına geldi. Yüzbaşı Bahri Efendi, elinde kalmış olan iki takımına buldukları yerde taarruza geçmelerini emretti. Erler bazen eğilerek bazen sürünerek yaptıkları bu harekette duraksama gösterdiler. Her şeye rağmen bu şekilde meydana gelmiş olan hattın cephesi 200 metreyi geçmedi.

Bölük komutanı, taburun diğer bölükleri tarafından yapılan ateş muharebesinin uzun zamandan beri devam etmekte olduğunu (varsayım) harekât müdüründen öğrendi.

Aynı zamanda, avcı hattında subayları gösteren flamalar görüldü. Yüzbaşı Bahri Efendi, ateş üstünlüğünü sağlamak için iki takımını hemen sıçramalarla ileri götürdü.

Takımlar avcı hattının merkezini takviye ettiler. Burada hızla yeniden düzenleme yapıldı (Talimname-228).

Bunu takiben ateş başladı. Birkaç saniye sonra harekât müdürü, bu yerde bulunup zayıfatı gösteren flamaları kaldırttı. Yalnız taburun işgal ettiği hattın (varsayım) yanlarını gösteren flamaları yerlerinde bıraktı.

Yüzbaşı Bahri Efendi, fazla olarak aşağıdaki bilgiyi aldı:

"Solumuzdaki komşu alay (10'uncu) birkaç yüz metre geride bulunuyor, düşmanı piyade ateşinin şiddeti etkilemiyor. Taburumuzun avcı hatları ciddi zayiata uğradı. Avcı hattının ancak merkezinde, bir dereceye kadar şiddetli ateş ediliyor. Bu sırada size bir emir verilmiyor."

Yüzbaşı Bahri Efendi, her türlü araca başvurarak bulunduğu mevzide (Krokide S, Ş) tutunmaya çalışacağını ve yanlara yeni birlikler gelmeden ileri hareketi düşünmeyeceğini söyledi ve bunun üzerine bütün mevzide erden ere tekrar edilmiş olan aşağıdaki emri verdi.

"Bu mevziyi kesin olarak elde bulundurmak gerekir" ve "Manga komutanları, mesafe tahmincileri ateşe iştirak edin" ve "geriye de cephane lazım" işaretini verdi (Talimname 12).

Bir süre sonra Yüzbaşı Bahri Efendi, sabırsızlıkla beklenen takviyelerin, taburun iki yanına ulaştıklarını gördü. Daha önce Kınalıtepenin gerisinde Üsteğmen Rıza Efendi ile terk edilmiş olan 24 er, bu takviye birliklerini temsil ediyordu. Yani (harekât müdürü tarafından verilmiş olan talimat gereğince) sağda 3'üncü Taburdan bir bölük, solda 10'uncu Alayın sağ

yanı göründü. ¹⁴ Hemen bütün cephe boyunca tekrar edilen "Takviye geliyor!.." sesleri üzerine derhâl ateşler daha şiddetlendirildi."

Bu takviye kıtaları, sıçramalarla birinci hatta ulaştıktan ve bu hattın aralarına girerek takviye ettikten sonra ateşe başladılar. Birkaç dakika sonra zayıtı gösteren flamalar kaldırıldı... Biraz sonra flamalar düşman tarafından görüldü. Üsteğmen Hayri Efendi, değışen bu durumdan iç güdüyle en önce faydalanmayı düşünerek hemen takımını sıçramalarla ileri götürdü. Bu örneğe derhâl uyuldu. Hattın bütün uzanımınca avcı hattını gerek işgal eden ve gerek temsil eden takım kuvvetindeki unsurların hepsi belirsiz aralıklarla ileriye atılmaya, birbirlerini çiğnercesine acele ediyorlardı.

Bu unsurlar, subaylar veyahut çavuş ve onbaşılar aracılığıyla ileriye gönderiliyor ve bunlar ileri yeni mevzi ele geçirir geçirmez hemen ateşe başlıyorlardı.

Hücum hattı, düşmana 500 metreye kadar yaklaştığı zaman (Krokide Y, M) ihtiyatlar (iki kırmızı flama) düşmanın birinci hat mevzilerini takviye ettiler ve bu flamalar zayıtı gösteren flamaların yerine geçtiler. Durdurma ateşini temin için yeniden muharebe edilecekti.

---

¹⁴ Üsteğmen Rıza Efendi, sağ ve sola 100 metrelik cephe üzerine yayılmış olan on ikişer er ayırmıştı.

Ancak taarruz eden tarafın da yeni takviye birlikleri yaklaşıyordu. Bu takviye birlikleri, Kınalıtepe gerisinde Teğmen Cevdet Efendi komutasına verilmiş olan erlerdi. Bunlar geniş aralıklarla ve sıçrayışlarla ilerliyor ve harekât müdürünün talimatına göre 3'üncü Taburun diğer bölüğünü oluşturuyordu.

Bu sırada harekât müdürü, Yüzbaşı Bahri Efendi'ye : "Arazi, size uygun olduğu gibi muharebe hattında sürekli ve oldukça sıktır; bundan başka düşmanı saran kavis bir daire şeklini almış gibidir. Düşman ateşi yavaşlıyor, düşman avcıları genellikle yukarıdan ateş ediyorlar." dedi.

Düşman tarafında zayıflık gösteren flamalar yeniden göründüler. Bununla beraber taarruz eden kuvvet, düşman mukavemetinin tamamıyla kırıldığını görünceye kadar ateş devam etti (harekât müdürünün talimatı üzerine).

Bu sırada Yüzbaşı Bahri Efendi, avcı hattının kısmını ileri sevk ederek (bu defa yaklaşık 100 metre derinliğinde) ve bu kısma oldukça uzun bir sıçrayış yaptırarak kesin hareket etmeye karar verdi. Bu hareket, Teğmen Rıza ve Cevdet Efendi tarafından takip edildiği ve Hasan Çavuş tarafından da aynı örneğe uyulduğu gibi Ali Çavuş da kendiliğinden Teğmen Hayri Efendi'nin

takımının başında hareket ettiği için harekât müdürü tarafından muharebe dışı bırakıldı.

Hücum edenler, bu şekilde hızla ilerlediler ve hemen düşmanın (Krokide K) 150 metre mesafesine ulaştılar. Bu sırada düşman, mevzisini boşaltmaya başladı.

Derhâl bütün hücum hattı takip ateşi açtı. 198,3 rakımlı tepeden yapılan düşmanın topçu ateşleri, hücum edenlerin üzerine toplandığından kendi piyadesinin çekilmesini korumak için askerî sırta kadar sürmüştü olduğu toplar üzerine dikkat çekildi.

Hücum hattının merkezi yere yatıp mevzi aldı ve ateşlerini düşman topçusunun numara erleri üzerine çevirdi. Bu esnada harekât müdürü, "Batarya birinci kademesini çekmeye teşebbüs ediyor, ama hayvanlar yaklaştıkları oranda mermileri isabet etmiyor." dedi.

Yüzbaşı Bahri Efendi, derhâl cephe ilerisine fırladı ve "İleri! Batarya üzerine!" komutunu verdi. Bundan sonra yanında kuvvetli bir avcı hattı olduğu hâlde oldukça süratli olarak tepeye yürüdü. Avcı hattının diğer kısımları da aynı şekilde hareket ettiler. Yaklaşık dört dakikada, bölük bataryaya yanaştı ve harekât müdürünün değerlendirmesine göre bataryanın ele geçirildiğine karar verilebilirdi.

Tepeden, dūřman piyadesinin Pınarlı üzerine geri çekilmesi olduğu gibi görülebiliyordu. İlk önce Teęmen Cevdet Efendi, çekilen dūřmanın ateşle takibini emretti. Dięer ast komutanlar da onu taklit ettiler ama emirlerinde bulunan erler ileriye yapılan çabuk yürüyüş sırasında sıkışmış olduklarından ateşlerin iyi yapılabilmesi için birliklerinde disiplinin yeniden sağlanması için çalıştılar ve disiplinsiz kısımları toplayıp geri çekmekte tereddüt etmediler (Talimname-212, 350).

Harekât müdürü, ateşin kesilmesini emretti ve aşağıdaki bilgileri verdi:

“Dūřman, gözden kayboldu. Takibe 10’uncu Alay görevlendirildi.”

Yüzbaşı Bahri Efendi, bölüğünü cephesi Pınarlı’ya almak üzere topladı (Talimname-232).

Subaylar eleştiryi dinlemek için toplandılar.

ELEŞTİRİ

Alay, Kınalı’ya gönderilmiş olan 2’nci Taburun himayesinde olarak çiftlikte hazırlık mevzisinde kaldı. (Talimname - 265, 366). Cephesi dūřmanın pekiştirilmiş olarak bulunan sol yanına karşı olmak üzere Kumlu - Kınalı tepeleri hattına, alay buradan açıldı ve yayıldı.

Bu sırada, büyük kısım daha solda ve düşman uzak bir mesafede bulunuyordu.

Başkomutan, herhâlde büyük kısım düşmana yaklaştıkça alayın bu hattı geçmesini istiyordu. Bu amaç için açık ve kesin emirler verilmeli ve bu emir alay komutanı tarafından birinci hatta bulunan tabur komutanlarına ulaştırılmalıdır.

Ancak, muhtemelen 2'nci Tabur komutanı bu emri henüz aldığı bir sırada muharebe dışı bırakıldı ve kendi yerine geçene, almış olduğu o emri bildirmeye vakit bulamadı. Bu yönden 2'nci Taburun birinci hattını oluşturmuş olan 3'üncü Bölüğü, zamansız olarak Kınalıtepe'nin ilerisine geçti ve hemen tehlikeli bir duruma girdi.

4'üncü Bölüğün taktik durumunu iyice göstermek için bu safhanın meydana çıkması gerekiyordu.

Bu bölüğün göğüs germek zorunda kaldığı güçlükler, çok büyük olduğu gibi başarılarını da uzun süre şüpheli bırakabilirdi.

Bununla beraber bölük, muharebenin devamı süresinde, daima ileri atılmak için takdire değer faaliyet göstermekten geri kalmadı. Daima diğer bölüklerin yardımına koşmak gereğini takdir ve bu konuda durum gerektirdikçe emir beklemeksizin kendiliğinden harekete geçebilme yeteneğini gösterdi.

Yapılan eğitim aşağıdaki düşünceleri doğurur:

1. Bölük, yaklaşık 300 metre ileride, Kınalıtepe'de açılmış olan üç bölüğe dayanak olmak üzere Kınalı'nın kuzeybatısındaki hendekte uygun olarak yerleşmişti.

Birinci hat tepeyi geçmedikçe bu bölük yerini terk etmeyecekti. Bu hâlde, 400 metre mesafede bulunan avcı hattının (merkezinde veya bir yanda) dayanağı gereksinim duyduğunu kabul edersek takviye olarak görevlendirilecek takım, yerleştiğı hendek, işgal edilmiş olan tepenin yakınında oldukça oradan çıkıp kolayca avcı hattı oluşturmayı başardı. Oldukça geniş bir cephe üzerinde taarruza kalkmak, yanlardan birinin takviyesi ile görevli kısmın her yan hareketi tepenin düşman mermileriyle, dövülen düz kısmına ulaştıktan sonra yapılamaz. Bir de bölük, daima taburun merkezini takviye etti; gerçek durumlarda ise bazı defalar merkezde gereğinden fazla erler bulunduğu hâlde yanlar takviyesiz kaldılar.

2'nci Taburun muharebe hattı, şiddetli bir piyade ateşi altında Kınalıtepe'yi aştı. Bu yönde ihtiyatlar çok çabuk kullanıldı. O zaman 4'üncü Bölük ortadaki takımını hücumla kaldırdı. Bu takımın sevki (Teğmen Cevdet Efendi) takdire layıktır.

Bu takımın henüz, sık bir hâlde bulunan avcı hattının bulunduğu sırta ulaştığı zaman birdenbire şiddetli bir piyade ateşine tutulduğu pekâlâ hatırlanmaktadır. Kurtuluşu hemen yere yatmakta arayacağı yerde, o, şiddetle ileri doğru bir sıçrama yaptı. Bu anda, düşmanın imha edici ateşleri altında onları derece şiddetle ileri sevk etmek erlerin morallerinin bozulmasına neden olurdu.

Ancak ileri doğru yapılan bu sıçrama, durumun öldürücü yönünü görmekten onları alıkoymuş ve bu düşman ateşinin kendi taarruzlarını durduracak durumda olmadığı zannına kapıldılar. Oldukları yerde yere yatsalardı çok kolay olarak aksi tesire kapılacaklardı.

3. Avcı hattı düşman mevzisinden 800 metre uzaktı ama daha orada, bu avcı hattının taarruzu önlenmişti. Bunun üzerine 4'üncü Bölüğün 1'inci ve 3'üncü takımları taburun merkezlerini takviye ettiler. Bu noktada denge sağlandı. Ancak, yanlar ihtiyatlardan mahrum oldukları için savunmanın üstün ateşleri karşısında ezilmek tehlikesiyle karşılaştı.

Bu şartlarda ileri hareket için ortaya çıkacak her girişimin o anda yapılması olanaksızdı. Bu nedenle ondan vazgeçmek tercih edilirdi. Çünkü kesin olarak geçersiz kalacaktı.

Gerçekte, bu derece tehlikeli bir durumda mukavemeti devam ettirebilmek için amirlerde doğuştan dayanıklılık ve erlerde de kuvvetli bir disiplin olmalıdır.

Düşmanın 700 metre mesafesinde yeni birliklerle takviye olunmaksızın uzun zaman düşmanın henüz kırılmamış olan etkili ateşlerine dayanmak gerçekten güçtü.

Taburun takviye için hiçbir kuvveti kalmamış, bütün bölükleri elden çıkmıştı. Diğer taburlara bağlı iki bölük Teğmen Rıza Efendi komutasındaki (varsayılan) muharebenin gidişini değiştirmek ve uygun bir safhanın kaderini belirlemek için tam zamanın yetişti.

4. Düşmana bu kadar yakın mesafeden doğrudan doğruya ileri harekete kalkışmak (Teğmen Hayri Efendi), tedbirsizlikti. Aksine oraya kadar elde edilen kazançların daha çok fayda sağlamasını beklemek daha uygundu.

Gerçi savunma mevzilerinde zayıf gösteren flamalar görülüyordu; bunlar düşman ateşine üstünlük sağlanmaya başladığı kanısını gösteriyordu.

Düşmanın zayıfa uğradığı anlaşıldığı zaman onun dayanma gücü tamamıyla kırılıncaya kadar ateş üstünlüğünün devamına gayret gösterilmelidir. Eğer düşman üzerinde etki etmeye uygun olmayacak derecede uzak bulunuluyorsa

ona yaklaşma çareleri aranır. Aksine, burada olduğu gibi küçük aralık bölgesine girilmiş ise bulunulan mevkide kalınarak doğru atış ve avcı hattının devamlı takviyesiyle kesin sonucun alınmasına çalışılır. Bu arazide düşmanın bütün *vasıtalarını* saf dışı bırakmadan onun üzerine yürümeye kalkışmak tehlikeliydi ve bu tedbirsizliğin uygunsuz bir duruma dönüşmemesi için şartların sevindirici bir tesadüfe mazhar olması lazımdı.

Burada yle kötü bir durumun doğmaması; taarruz kuvvetinin tam zamanında komşu alay ve özellikle 3'nc Taburun bir bölüğüyle (steğmen Cevdet Efendi) aynı zamanda gelmiş olan topçu tarafından takviye edilmesi nedeniyle olmuştur.

5. Muharebenin son safhası, müfreze komutanıyla ast komutanların durumu hakkında tam bir fikir edinmiş olduklarını gösterdi.

Eleştiriden sonra birlik kışlaya döndü.

GöRüşLER

En çok eğitime ihtiyaç duyulan konu, yanları dayalı bir birliğin muharebesidir.

Çünkü, muharebe çoğunlukla bu durumda olacağı için araziden en iyi şekilde faydalanmak gerektiren de bu tür muharebedir. (Talimname 258).

Bundan başka, bu ilgilendiğimiz eğitimlerde kıtanın (özellikle eldeki kuvvet takım veya bölük *ise*) bütün muharebe hattının son noktasını teşkil ettiğini varsaymada hiçbir fayda yoktur.¹⁵

Büyük birliklerde, yanların kapatılması görevi bir avcı hattının yan tarafından muharebe eden bir bölüğe düşmez; bu görev gerideki kademelere bağlı daha büyük birliklere verilmelidir.

Şüphesiz ki, muharebede düşmanı yalnız takımlar ve bölükle kuşatmak iddiasında bulunulamaz. Buna rağmen eğitimlerde, bölüğün yanları dayalı olduğu durumda manevra meselesini değiştirmeye hiçbir şey engel olamaz.

Bölüğe, taarruz düzeninin derinliğine olan kademelerinde çeşitli yerler işgal ettirildiği gibi bölük ilk taarruza kalkacak birliklerden biri olabilir veya ikinci hatta bulunup istenildiği zaman taarruz kademesinin takviyesine ve bu hattı ileri götürmekle görevlendirilebilir.

Çeşitli görevler için daha başka araçlar da vardır. Bölüğün yapacağı görev varsayılan düşman mevzisinde dayanması, takviye olması, karşı taarruza geçmesi, erken veya geç geri çekilmesi gibi düşünülecek tedbirlere uyar. Eğitim yapılacak araziye değiştirmek suretiyle daima yeni şartlar içinde muharebe yapmak da mümkün olur. Ancak bütün taarruz muharebelerinde her şeyden önce,

---

¹⁵ Ormanlık bölgelerde muharebe bu kaidenin dışındadır.

“Piyade sınıfı, özünde bulunan taarruz ruhunu daima geliştirmelidir. Her ne pahasına olursa olsun düşmanın üzerine atılmak fikri bütün tutum ve davranışlarına egemen olmalıdır.” (Talimname 265,327). Esas kaidesinin birliklere yerleştirilmesine çalışılmalı ve birliklere gereksiz korkulu taarruz safhası yaptırmaktan sakınılmalıdır.

Piyademizin, fazilet ve askerî kıymeti hakkında esasen var olan yüksek bir fikri muhafaza etmesi gerekir; kendine olan güveni bozulmadan sürekli olarak korunmalıdır. Üstlerin hatası, gerçekte bir yenilgi ile sonuçlanacak durumda olursa kesin sonuçtan önce harekât müdürü müdahale eder ve olasıdır ki bazı dikkat çekmelerle kıta komutanında yeni bir karar fikrinin doğmasına yardımcı olur. Harekât müdürü, kıta komutanının muharebe hattını düşman mevzisine çok fazla sokmasına ve ondan sonra bu hattı yüz geri ettirmek zorunda kalmasına dikkat eder. Bu tip eğitimde, gerçekte olduğu gibi taarruz edenler, düşmanın takip ateşi altında geri çekilmesi asla mümkün olmadığı ve gerçek dışı durumların meydana gelmesi sonucu mecburen püskürtülmüş bir taarruzu taklit etmekten sakınılmalıdır.

Manevrayı ve taktik harekâtını da kapsayan seferî hizmet eğitimleri büsbütün başka türdür. Tarafların muharebe hatları birbirine yaklaşınca hakem, onlardan birine çekilmesini emreder; askerî disiplini koruma amacıyla bu taraf tam bir düzen

içerisinde ve gerçek şartlara uygun olmayacak surette geri çekilir.

Varsayılan düşmana karşı muharebe eğitimlerinde bu sakınca yok olur ve bu görüşten anılan eğitimler gerçeğe uygun olarak yapılabildiğinden taarruz ve geri çekilme safhalarını gerçekten göstermek konusunda bu gibi eğitimlerden faydalanılmalıdır.

Daima, kıta komutanı vasıta seçiminde kendi yetkilerinin sınırsız olmadığını bilmelidir (Talimname 270).

Bu amacın sağlanması için ast komutanlarını çabuk karar vermeye zorlayacak muharebe durumları yaratılmalıdır. Özellikle, bu konuda (varsayıma göre mevcut olan) üstlerin gönderdiği; amirlerin araçların eksikliğinden, olay yerinde bulunamayışlarından dolayı bu amirlerin duruma yeterince uyamamış oldukları, noksan veya bir işin bitiminden önce şartların değiştiğinden dolayı olanaksız olduğu varsayılabilir (Talimname-304).

Muharebe eğitiminin belirsiz durumları içermesi faydalı olur. Astlar sonradan gelen emirleri yerine getirirken tehlike gördüklerinde cesaretle alacakları kararlarla muharebenin sonucunu kendi lehlerine değiştirebilirler. Ancak, ast komutanlar amirlerinin arzuları doğrultusunda hareket etme alışkanlığını kazanmalıdır. Belirli bir çerçevede olmak üzere her komutanın inisiyatifini

kullanması, muharebenin kazanılmasında temel ilkelere dendir (Talimname-276).

Eğitimlerimizin asıl amacı, bu temel ilkenin uygulamasını subaylarımıza öğretmek olmalıdır.

Taarruz sırasında, harekât müdürü, iki nedenle geride bırakılan bazı subay ve erler aracılığıyla zayıflığı göstermeye çalıştı.

Bu hareket tarzında çok fayda vardır: Önce talimnamenin 211'inci maddesinde belirtildiği gibi zayıftan meydana gelen boşlukların doldurulması öğretime uygundur; sonra tehlikeli anlarda eğitime ciddi bir hava vereceğinden komutanın gücünün sağlamlığını göstermesine vesile olur.

Bundan başka, aşırı uzayan bir muharebede taarruz kademelerinin zayıflığı artacağından bu usule başvurulur. Aslında gerçeğe uyması için bu taarruz kademelerini yeni kuvvetlerle takviye etmek gerekir ki kıtaları takviye etmek üzere gireceği boşlukları hazırlamak için muharebede ateşten dolayı meydana gelen boşlukları, eğitimde suni olarak meydana getirmek gerekir. Bununla beraber bu sayede kayıpları göstermek üzere geride kalanlar için bir taarruz kademesinin uygun şekilde takviyesinin eğitimini yapmak fırsatı elde edilmiş olur.

Bir de bu şekilde subaylar ile çavuş ve onbaşılara kayıpları göstererek ast komutanlara, gerçekte olacağı gibi üst rütbeye ait görevlerin nasıl yapıldığını öğretmek mümkün olur. Fırsat

buldukça muharebe hattının gerisinde bırakılan bu erler sonradan başka bir amaç için de kullanılabilir.

Bu erler, geride toplandıktan sonra taarruz kademesini takviye edecek yeni ihtiyatlar yerine geçer.

Burada uygulanan örnekte, bu erler diğer taburlara bağlı bölükleri gösteriyorlardı ve kısa bir süre sonra birinci hatta tekrar bir görev alabildiler.

BÖLÜĞÜN MUHAREBE TALİMİ

MİSAL

Muhtelif arazi üzerinde, seferî mevcudunda bölük -kendinden büyük cüzütam dâhilinde bulunan bölüğün- muharebesi.

MEVKİ-İ MESKÛN MUHAREBESİ DÜŞMAN TOPÇUSUNA KARŞI MUHAREBE

Tabur komutanı, 21 Teşrinievvel sabahı, (Kovalar) ve (Kavaklı) arasındaki arazinin; icrasına teşebbüs etmek istediği talimlere artık müsait olduğuna hükmetti. Filhakika mezkûr arazide çiğnenmesinde mahzur olan tarlalar kalmamıştı.

Binbaşı öğlen evamirinde, Mülazımevvel Tahsin Efendi'nin taht-ı emrinde olmak üzere seferber mevcudunda bir bölüğün, ertesi gün sabahleyin tertip ve ihzar edilmesini emretti.

Mezkûr bölük 22'nci günü sabahı, 13.15'te, cephesi şimal-i garbiye olmak üzere (Kovalar) fidanlığının garp kenarında (Krokide B) müçtemi bulunacaktı.

3 küçük zabıt, 3 borazan ve 9 nefer, 3 mavi ve 3 zayiata delalet eden flamaları hamil olarak aynı cüzütamın diğer bölüklerini göstermek üzere manevra icra edecek olan bölüğe refakat edecekti.

5 küçük zabıt, 3 borazan, 50 nefer dahi 3 kırmızı ve 3 zayiata delalet eden flamaları hamil olarak düşmanı tasvir etmek üzere sabah saat bire

çeyrek kala, (Kovalar)'ın (Doğanca) caddesi bahricinde bulunacak ve tabur kumandanının refakat zabitanın taht-ı emrine girecekti.

Kıyafete, tevzi olunacak fişek miktarına ve seyirci sıfatıyla talime iştirak edecek zabitanana müteallik tenbihat dahi mezkûr emre merbut idi.

Yüzbaşı Bahri ve Nuri Efendiler bilahara bölüğün kumandasını deruhte etmek üzere hazır bulunacaklardı.

Manevra günü, müdür daha sabahleyin bölüğün içtima mahalline gitti ve zabitan ile küçük zabitanı toplayıp onlara talimin mevzusunu teşkil edecek olan atideki meseleyi söyledi:

"Mensup olduğumuz Alayın (ki daha büyük bir cüzütama merbuttur.) Birinci ve Üçüncü taburları (Doğanca)dan (Osmaniye) üzerine yürüyen düşman kıtaatiyle muharebeye tutuştu. (Kovalar)'ı elde ettik. Fakat köyden çıkmak için kıtaatımız tarafından vaki olan teşebbüsat (Doğanca) nın cenubu şarkisine yerleşen düşman topçu ateşiyle şimdiye kadar menedildi.

Taburumuz (2 inci) diğer bir noktada durdurulmuştu. Şimdi bu cihetle yürüyor, taburun aksam-ı mütebakiesine tekaddüm eden 4 üncü Bölük bu mahalle vasil oldu."

Müdür, Alaya mensup bölüklerin mavi ve düşman bölüklerinin kırmızı flâmalarla ve düşman bataryalarının avcı hattıyla tasvir edileceğini de

ilaveten beyan ve aynı zamanda nikat-ı atıye üzerine nazari dikkati celbetti. Hakikatte, bilfiil ittihaz olunacak olan ve fakat hazırda icrası mümkün olmayan bilcümle tedabir, talimin cereyanı esnasında beyan edileceği gibi verilen vaziyet-i umumiye'ye nazaran muhtelif kademedeki mafevklere takdime lüzum görecekları takrirleri ona isal edeceklerdi.

Müdirin emri üzerine, Mülazımevvel Tahsin Efendi bölüğüne silah aldirtti. Ve efrada silah doldurup emniyet tetiğini çevirmelerini emretti. Bundan sonra efrada, vaziyete ve flâmaların nelere delalet ettiklerine dair, onlara lazım olacak kadar malumat verdi.

Badehu, müdir, Tahsin Efendi'ye mütealiik olan vazifeyi kendisine beyan etti.

"Alay kumandanı, sizi birinci hatta kullanmağa lüzum görürse doğrudan doğruya kendisinin eli altında bulunmuş olmanız için, köy dahilinde bulunan mescide kadar¹ gitmeniz hakkında emir gönderdi. Bu andan itibaren Alay Kumandanının doğrudan doğruya tahtı emrine geçtiniz."

Tahsin Efendi, bölüğünü manga kolu ile yürüyüşe geçirdi. Köyün mezkûr noktasına vardıktan sonra, bölüğün muvasalatını Alay

---

¹ Mezkur mescit Kövzene - Urlak ve Osmaniye - Doğanca yollarının telakki noktasının şarkındadır.

Kumandanına bildirmek üzere hayvanını sürüp ileri gitmek istediğini müdire haber verdi.

Müdür ise Tahsin Efendi'ye düşündüğünü yapmağa imkan olmadığını ihtar etti: Zira, bu esnada, düşman topçusu şiddetli ateşlerini (Kovalar) üzerine tevcih ediyor ve köyün şimaligarbi methaline giden yolu tamamiyle yan ateşine alıyordu. Bu hale karşı, hayvanlı olarak mezkur yol üzerinde harekete kalkışmak gayri mümkün olduktan başka büyük kumandanı Mescid'e muvasalat eder etmez yere inmeğe mecbur idi.

Bu ihtar üzerine, Bölük Kumandanı, salifüzzikir haberi isal etmek üzere hemen bir küçük zabıt ile bir neferi Alay Kumandanının nezdine göndereceğini müdire bildirdi. Bunlar, caddenin sağındaki bahçelerden istifadeye çalışarak gideceklerdi. Mescid'e muvasalat edilince Mülazımevvel Tahsin Efendi bölüğünü durdurdu. Ve badehu cephesi şimale, sol cenahı yolların telaki noktasına 40 metre mesafede ve efrat "rahat dur" vaziyetinde olmak üzere safıharb nizamına koydu. Şimdilik hiç bir tedbir ittihaz etmediği gibi, bu icraatını müteakip müdire malumat itasına da lüzum görmüyordu. 1.35 raddelerinde, müdir kendisine malumat-ı atıye'yi verdi.

"Topçu ve piyade ateşlerinin şiddeti fevkalade bir surette ziyadeleşti. Maahaza, şimdi şarapnellerinin bizim üstümüzden pek yüksek

geçtiği görünür,² muharebe hattında işitilen kuvvetli boru sesleri ve yüksek sada ile verilen kumandalar katı bir buhranın karibülvuku olduğuna ihtimal verdiriyordu.”

Filhakika bu esnada³ köyün şimaligarbi mahali istikametinde "hücum!" borusu ve aynı zamanda "hurra!" sadaları işitildi.

Mülazımevvel Tahsin Efendi yolların mahall-i telakkisi ne koştı. Ve bu taraftan köye girmiş bulunan düşman piyadesi (kırmızı flâmalar) gördü. Bunun üzerine bölüğünü manga kolu nizamında koşar adımla mezkûr telaki noktasına kadar götürdü. Badehu başta ki manga sağa çark ederken bölüğünü nısıf kolu nizamına geçirdi. Ve başta ki nısıf takıma ateş için silaha davranmasını emretti. Lakin, biraz istical ile verilen kumandalardan şaşırarak efrat, hareketi arzu edilen intizamla icra etmedi. Mangalar yayılırken kısmen yekdiğerine karıştılar, etraf sıkıştı ve bu sebeple sıralarda bazı karışıklıklar vukua geldi. Bu suretle icra edilen bir endahıtta, sıhhat ve büyük bir tesir bulunamaz. Yapılan hatayı bilcümle efrada güzelce anlatmak için müdir müdahale ederek intizamın tesisine onları mecbur etti. Lakin manevra fişeğiyle

---

² Muhacimin düşman mevziine takarrub ettiği andan itibaren düşman ihtiyatlarının tekarrübünü menetmek için topçusuyla düşman hattının gerilerindeki araziye dövmelidir (Sahra Topçu Talimnamesi-346).

³ Mutasavver düşman kumandanı, muharebenin bu safhasının müdirle kararlaştırdıkları saatte, tamamıyla husula gelebilmesi için saatini müdirin saatine göre ayar etmeğe evvelce dikkat etmemişti.

endaht etmelerini meneyledi. (Hizmet-i seferiye nizamnamesinin 668 inci maddesine muvafıktır).

Müdir tarafından bir işaret üzerine mutasavver düşman ricat etti.

Mülazımevvel Tahsin Efendi, bidayetden beri şiddetli avcı ateşi icra ettirdiğini (farazi) ve mezkûr ateş müessir oldukça ateşe devam edeceğini müdire beyan etti.

Yolun iniş kısmı düşmanı takriben 400 metre ilerde nazardan setredince Tahsin Efendi mezkûr düşmanı takibe kıyam etti. Bölük ilerisinde yolu bütün arzınca işgal eden yayılmış iki manga olduğu halde köyün şimalıgarbi mahrecine, birkaç dakikada vasil oldu.

Bu mahalle gelir gelmez, Mülazımevvel Tahsin Efendi, bölüğünü, koşar adımla safıharba geçirdi. Ve ricat eden düşmanı demir yolunun öte tarafında dahi ateşle takıbetmek için yolun garbında ve hemen yakınında yerleştirdi.

O zaman, büyük caddenin şarkında ve garbında, mensub olduğu Alay'ın tepelerde mevzi almış bulunan (Krokide C, H ve mavi flâmalar) diğer bölüklerinin ateşleri altında demiryolu istikametinde ricat eden düşman piyade kuvvetlerini görebildi.⁴

---

⁴ Manevranın bidayetdenberi atlı bir zabitin (müdire mülhak) nezareti altında olarak krokide C, H noktalarına gönderilmiş olan mavi flâmaşarı hamil iki neferle onlara refakat eden küçük zabitan bu hususta mufassal talimat almışlardı.

Dördüncü Bölüğün safıharba geçmesi henüz tamamiyle hitam bulmamış idi, ki bu topçu ateşi Bölük kumandanının nazarı dikkatini demiryolunun öte tarafındaki tepelere celbetti. (Yassitepe) üzerinde düşmanın topçusunu keşfetmekte teahhur etmedi. (Yalnız belden yukarıları görülen beş dizi avcı, her biri bir topu irae eden mezkur diziler yekdiğerinden yirmişer hatve aralıkla ikame edilmişlerdi.)

Müdür atideki malumatı irae etti: “Düşman topçusu ateşini bölükler üzerine tevcih etti; ilk endahtlardanberi zayıata duçar oluyorsunuz. Bu anda Tabur Kumandanınızın refakat zabiti, dört nal buraya vasıl olarak size, Taburun köyün sokağı dahilinde bulunduğunu ve size doğru yürümekte olduğunu bildirdi”

Mülazımevvel Tahsin Efendi, bölüğüne safıharbe girip yere yatmasını ve ricat eden düşman piyadesi üzerine ateş açmasını emretti. Müdür tekrar müdahale ederek, Tahsin Efendi'ye düşmanın pek müessir şarapnel ateşine maruz bulunan bölüğünü gizlemeye lüzum görüp görmediğini sordu. Tahsin Efendi bulunduğu yerde kalıp Taburun muvasalatına bu noktada intizar etmek istediğini beyan etti.

Müdür bu anda, talime fasıla verdi ve toplanmış bilcümle zabitan huzurunda veçhiati üzere kendi fikrini izah etti.

“Bu son noktada Mülazımevvel Tahsin Efendi'nin ittihaz eylediği tedbiri tasvip edemem.

Eğer 4 ncü Bölük bu mahalde yere yatarak kalırsa düşman şarapnelerine maruz kalmağa devam ettikten başka bu vaziyet köyden çıkmasını da meneder. Köyü dolaşacak yerde, münasebetsiz olarak içinden geçen mezkûr tabur oradan çıkamıyacak ve caddenin haricinde çiftlikler ve bahçeler arasından müşkilatla geçmeye mecbur olacaktır.

Bu müddet zarfında Bölük zayıat-ı külliyyeye uğrayacaktır. Çünkü düşman tarafına meyilli olan bu sırt üzerinde yere yattığı halde hiçbir suretle civar tepelerin mahkum-u nezareti olmaktan (kurtulamaz). Bu ahval dahilinde Bölük Kumandanı ilk kararında sebat eder mi? Tamamiyle kaniim ki, kararını tashih edecektir."

Mülazımevvel Tahsin Efendi bunun üzerine, bölüğünü büyük cadde üzerine götürdü ve onu, kısa bir mesafe ilerisinde ava çıkmış bir manga bulunduğu halde nısıf kolu nizamında olarak koşar adımla sırttan aşağı indirdi.

(Tahsin Efendi, bu tarzdaki hareketinin tarlaları çığnemekten içtinap maksadiyle olduğunu ve fakat hakikatte bölüğünü koşar adımla ava çıkarmış ve doğru ileri sevkemiş bulunacağını müdire bildirdi).

Münhat mahalle vasıl olunca, bölüğünü adi yürüyüşe geçirdi. Badehu demiryolunun cenubunda bulunup bila mahzur geçilebilen tarlalara vasıl olduktan sonra bölüğünü cephesi

(Yassitepe) ye olmak üzere ava çıkardı ve yere yatırdı. (Kroki N).

Kendisiyle mezkûr tepe arasındaki mesafeyi tahmin ettikten sonra hemen atideki kumandaları verdi: "Karşıda iki evin bulunduğu tepede topçu! Soldaki evin ilerisinde en solda bulunan top! Nişangah 1000 e 1100, avcı ateşi!".

Derhal ateş başladı. Manga Kumandaları, akabinde "daha çabuk!" kumandasiyle ateşin süratini tezyidettiler. Mezkûr kumanda avcı hattının bir cenahtan diğer cenahına kadar neferden nefere tekrar edildi.

Müdür refakatinde bulunanlara, üç takımın, hedefin hangi noktalarına endahat ettiklerini kat'i bir surette anlamalarını emretti. Mezkûr refakat zabitanı, silahların kısm-ı küllisinin düşman bataryasının vasatına tevcih edilmiş olduğunu gördüler. (Bu noktaya ait tenkide bakın.)

Birkaç dakika sonra batarya geri çekildi. Avcılar ateşi keser kesmez, müdir beyanat-ı atiyede bulundu : "Gerinizde trampetler çalındığını işitiyor ve taburunuzun (Kovalar) dan çıkmak üzere olduğunu görüyorsunuz. Alayın, tepenin sağında ve solunda yayılmış bulunan bölükleri demiryoluna doğru ilerliyorlar. Düşman piyadesi karşıda gözden kayboldu. (Farazi)."

Mülazımevvel Tahsin Efendi, düşmanın nerede tevakkuf ettiğini keşfetmek üzere ileriye

yalnız bir keşif kolu gönderdi. Bundan sonraki hareketi için, Tabur Kumandanının, bu mevkiye, evamirine intizar etmekle iktifa eylemek istiyordu. Müdür "dur!" borusu çaldırttı. Ve zabitan ile küçük zabitanı (tenkid) için topladı.

TENKİD

Bölük Kumandanı, vazifesini alır almaz, onu doğrudan doğruya kendi emri altına alan Alay Kumandanıyla tesis-i irtibata teşebbüs etmesi doğrudur; lakin Bölük kumandanına verilen malûmata nazaran bölüğün birinci hatta celbolunması muhakkak gibi olduğundan, Bölük Kumandanının bölüğü, birinci hatta mümkün olduğu kadar erken isal etmesi icabeden yolları ve vesaiti ihzar eylemesi iktiza ederdi.

Bölük Kumandanı, hakikatte, bilcümle istikametlerde bulunan geniş methallerden istifade ederek (yani avluların kapılarını açtırarak ve bahçe duvar ve çitlerini devirerek.. ilah) bu maksadı ife edebilir. (Talimname - 438) Vakt-ı hizada ise icrasını tasmim eylediği hususatın müdire bildirilmesiyle iktifa eder.

Düşman birdenbire köy dahilinde görüldüğü zaman Mülazımevvel Tahsin Efendi mezkûr düşmana doğrudan doğruya karşı gitmeye hiçbir tereddüt göstermedi. Halbuki düşmanın nazarı altında safiharba geçmek kıtasını bazı müşkilata düşar edebilirdi. Nitekim, birkaç saniye devam eden adem-i intizam, hareket-i vakiasından neşet

etmişti. Tahsin Efendi kendi tasavvuru veçhile doğrudan doğruya avcı ateşi icra ettireceğine kemal-i sükunet ve şiddetle yaylım ateş ettirmek üzere kumanda verseydi daha güzel olurdu.

Burada Bölük düşman ateşine hedef olmadığından safıharbde nısıf takımla iki sıra üzere ateş ettirmek tavsiye olunabilir; kıtayı el altında bulundurmağa müsait olan bir kumandanın istimaline hiç bir mani yoktu. (Talimname 193).iki üç el yaylım ateş kafi idi; ondan sonra (düşmanın bulunduğu mesafeye göre) ya avcı ateşine veyahut düşmanı köyden dışarı atmak için esliha-i cari ha ile hücumla-(Talimname - 436) geçirirdi.

Bölük, köyün şimaligarbi methalinden çıkar çıkmaz (Yassitepe) üzerinde mevzi almış bulunan düşman bataryasını görememişti. Bu, mazur görülebilir: Çünkü hakikaten, toplar mütesavver idi ve bu sebeple, hakiki gösterilmiş olduğu hale nazaran, daha az nazari dikkati celbediyordu. Lakin bu halden bile, bölüğün doğrudan doğruya safıharbe geçirmek müşküldü. Hele Bölüğü düşman bataryasından 1500 metre mesafede yere yatırmak, onu tamamiyle mahve maruz bırakmaktı. Bölüğü bu tehlikeden masun bulundurmak için en iyi bir çare onu koşar adımla ileri sevk etmek ve ava çıkarmaktı. Bu suretle bölük bataryaya 1000 metre kadar sokulmağa muvaffak olduğu takdirde ateş muharebesinde muvaffakiyet ümit edilebilir. (Talimname - 449).

Bölük Kumandanı, kıtasını topçunun münasip mesafesine yaklaştırmak lüzumunu, (vakıa biraz geç, fakat) taktir etti. Ve filhakika, Bölüğü ava çıkarmış olduğu halde, bataryanın 1050 metre kadar mesafesine ilerletti. Ve nişangahını münasip surette tanzim ettikten sonra bataryayı ateş altına aldı.

Avcı hattında bulunan Bölük Kumandanı, "teknil bölüğün tesirini aynı zamanda ve aynı mahalde birleştirmek" istiyordu. (Talimname-216).

Bu cihetle ateşin kuşadı için iktiza eden kumandaları bizzat vermesi makuldür (Burada müstesna olarak).

Ateşin idaresine gelince bu hususu her vakit olduğu gibi Takım Kumandanlarına terketti. Lakin ateşlerin hüsnü idaresi için ateşi, döğülecek hedef üzerinde müsavaten taksim etmek icabetmişti.

Daha bidayette, bataryanın bütün cephesini ateş altına almak icabederdi. Eğer yalnız birkaç top üzerine ateş edilmek gafletinde bulunsaydı - ki öyle yapılmıştı - kavganın sonu pek şüpheli olurdu.

Burada vaziyet gayet sade idi: Hakikaten bütün avcı hattından, altı topun her biri görülebilirdi. Binaenaleyh efradın ateşlerini doğrudan doğruya kendi karşılarında bulunan toplara tevcih ettirmek, Manga ve Takım Kumandanlarının emir beklemeksizin kendiliklerinden yaptıracağı bir keyfiyetti.

Diğer esbaptan naşı, ateşin taksimi, bizzat Bölük Kumandanı tarafından tanzim edildi.

Bölük, bu suretle, düşman bataryasına yaklaştığı için, şüphesiz, taburundan muvakkaten uzaklaşmış oldu. Lakin bu tarzı hareket burada zaruri olmakla beraber pek o kadar ehemmiyeti de haiz değildir.

Bölük bu mahalle gelmekle (Krokide N) Taburuna en büyük hidematı ifa edebilirdi. Çünkü düşman bataryasını mevziinden tardederek taburun köyden serbest çıkmasını temin ediyordu. işte bu;

"Kuva-yi asliyenin ileri yürüyüşünü temin etmek için bilcümle aksam tek mil kuvvetini sarfetmelidir" kaide-i umumiyesinin tamamıyla tatbik olunduğu bir haldir.

Düşman topçusu piyadesinin gerisine ricat edince, bölük bilatereddüt kendiliğinden daha ileri atılmalıdır. Filhakika bölüğün de maksadı, çiftlik hendeğini boydan boya nazarı altında bulundurmak ve bu taraftan müessir ateş icra etmektir.

Bölüğün sağında ve solunda bulunan Alayın diğer bölüklerinin demiryolu istikametinde arazi kazanmış bulunmaları dahi Bölük Kumandanının mezkûr kararın ittihazı hususuna nazar-ı intibahını celbedebilir.

Kesbi za'fetmiş bir düşman karşısında, birinci hatta bulunan kıtaat artık emir beklemeyip müstakil bir surette hareket eylemelidirler. Mafevk Kumandan, takip fikrinde bulunmadığı zamanlarda bölüğe bilahara tavakkuf emri göndermek onun için daima mümkündür.

MÜTALAAT

Zabitammızın malumat-ı tabiiyeyelerinin tevsii maksadiyle icra edilecek manevraların ihzar ve idaresiyle tanzif editen bir amir, mevk-i Askerî kurbinde kaabil-i istimal bir arazi arayıp bulmağa her zaman cehdetmelidir. Mezkûr araziye, talim icrasından evvel bütün tafsilatiyle tanımış bulunması dahi faydalıdır. Arazinin hali manevra meselesinin tertibine tesir edebilir.

İştigal ettiğimiz misalde bu tesir tamamiyle zahirdir:

22 Teşrinievvel sabahı tatbik edilen talimlerin fikr-i umumisi (Kovalar) ve (Kavaklı) arasında bulunan tarlaların kaabil-i murur olması dolayısıyla müdirin hatırına varid olmuştur.

Müdür, (Kovalar) civarında bulunan araziye dolaşarak üç noktayı nazar-i tetkikten geçirdi; köyün 1500 metre şimalinde bulunan (Yassitepe), onda, bir mevki-i meskûn muharebesi ve düşman topçusuna karşı bir muharebe icra ettirmek fikrini tevlidetti. (Yeşiltepe) nin güzel bir müdafaa mevzi arzettiğini gördü, (Kınalı) ile (Pınarlitepeleri) arasında bulunan vasi mıntaka-i arazi ise hemen

bilcümle matlup şeraiti cami olarak bir taarruz icrasına tamamiyle müsait idi.

Bu suretle tatbikini tasavvur eylediği muharebenin heyeti umumiyesi müdirin zihninde tecelli etti. Mezkûr istihzarat sayesinde müdir için muhtelif Kumandanların vazifelerini tayin ve her iki tarafı tasvir edecek olan cüzütamları tahdit ve tahsis etmek sehil ve manevra meselesini tertibetmek için muhtaç olduğu bilcümle esasları ve mutasavver düşman kumandanına mahsus talimatı hazırlamak mümkün oldu.

Hazarı bir talimin tabi olduğu şerait-i hususiye, icra olunacak vezaifi tabiaten tahdideder ve onun tamami-i tatbikine mani' olur.

Mezruat sebebiyle, arazinin her ciheti kaabil-i murur değildir: Bilhassa bundan dolayı idi ki, (Kovalar)ın şimaligarbi methalinde bulunan tarlalardan demiryolu boyunca bulunan tarlalara gitmek için büyük caddeden yürümek ve mevki-i meskûndan çıkar çıkmaz yayılmak icabederken ondan sarfınazar etmek mecburiyeti hasıl olmuştur. Bu nevi müşkilat gayri kaabil-i içtinaptır. Mamafih, mütesavver bir düşmana karşı icra olunan talimlerde müşkilat-ı mezkure kaabil-i iktiham olduğu gibi talimin cereyan-ı tabiisini sekteye de uğratmaz.

Zabitanımız topçu tabiyesine kesb-i vukuf ettirilmelidir. Bu husustaki malumatın cüzütamların büyük kıtaat dahilinde muharebesi

noktainazarından talim ve terbiyede muhakkak dahlü münasebeti vardır.

Piyade ile topçu suret-i katiyede yekdiğerine tabidir; muharebede ikisi de, düşmana karşı tefevvuk-u ateşin istihsali maksad-ı müşterekini takib ederler. Binaenaleyh bu iki sınıfın muharebedeki muavenet-i mütekabilesi pek sıkı ve mükemmel olmalıdır. (Sahra Topçu Talimnamesi - 354).

Yekdiğerine istinad etmek, birinin istihsal eylediği menafiden diğeri müstefit kılmak, biri tehlikede olduğu zaman icabederse diğeri onun için kendini feda etmek; hülasa, piyade için topçu hattının aralıklarından geçmek (Talimname-445): Muharebede bu iki sınıfın yekdiğerine mütekabilen icrasına mecbur oldukları husustandır. Hususat-ı mezkûrenin tabi olduğu şeraiti tetkik etmeğe ve bu şeraitin tatbikine medar olan talimlerle, bu hususta kendimizi hazırlamaya behemahal mecburuz. Kezalik, düşman bataryasıyla karşı karşıya bulunduğumuz zaman ne suretle hareket edileceğini, yani düşman topçu ateşi altında icra olunacak yürüyüşleri, düşman topçusuyla tarz-ı muharebe ve hülasa bir düşman bataryasının birdenbire ateşine yakalandığı zamandaki suret-i hareketi kat'i olarak öğrenmeliyiz.

Hususat-ı mezkûrenin bellennesini, yalnız manevra zamanlarında vukua gelecek fırsatlara terketmek kifayet etmez. Yalnız muharebe

talimlerinin icrası zabıtamızın harb noktai nazarından yetiştirilmesini natemam bırakır.

İştigal ettiğimiz işbu muharebe talimlerinde, düşman topçusunun hakiki olarak gösterilmiş olması veyahut sadece tasvir edilmiş bulunması istihsal-j maksat için müsavi gibidir. Ancak haiz-i ehemmiyet olan nokta, topçu ateşinin tesiridir; topçu ister tasvir edilmiş olsun, isterse hakiki olarak gösterilsin, her iki halde de kat'ı bir hesaba atf-ı ehemmiyet etmek mecburiyetindeyiz. Düşman topçusunun mezkûr iki halde gösterilmiş bulunması, onun ateşinden kurtulmak ve onu mağlub etmek için iktiza eden tedabiri ittihaz ederek hakikatten bizi menetmez.

Müdür müdahale etmemiş olsaydı; Dördüncü Bölüğün (Kovalar) şimali garbisinde düşman topçusunun müessir ateşi altında vakı olan hareketi muharebeye hatime verebilirdi. O gayri memul tevekkuf bittabi takib olunan maksadın mahvını intaç edecekti. Müdür ise; düşman topçusuyla bölük arasındaki muharebenin nihayetine kadar cereyanını görmek istiyor ve umumiyetle iki taraftan birinin zayıat-ı külliyyeye düşar olduğu bir anda talimin katiyen nihayetlenmiş olmasına meydan bırakmamağa dikkat ediyordu. Müdür, son tenkidinde, bir amirin bu derece muhlik bir neticeye iktiran eden hareketi hakkında uzun uzadıya bast-ı makal etmeyi hoş görmemişti. Müdür, Bölük Kumandanına muvafık olan hareketi

ima ederek onu kendiliğinden verdiği kararın tashihi cihetine sevk etmek istedi.

Bu sebeple ona "düşmanın pek müessir şarapnel ateşine maruz bulunan bölüğünü gizlemeye lüzum görüp görmediğini" sordu. Mülazım Tahsin Efendi "bulunduğu yerde kalıp Taburun muvasalatına bu noktada intizar etmek fikrinde sebat etti. Tahsin Efendi'nin bu hareketi, ihtimal, buna benzer bir halin hatırında kalmış olmasından neşet etti. Müdür, bir kıta amirinin sebat ve metanet-i tabını izhar ettirmek için, bazı kerre, bilailtizam o kıtayı tehlikeli bir vaziyette bırakmamış mıydı?

Müdür, bu hale karşı da; Tahsin Efendi tarafından buraya kadar ittihaz edilmiş tedabiri, tedabir-i mezkûrenin hakikatte tevlidedeceği netayic-i meşumeyi, muhtasaran tenkid etmek suretiyle daha müessir bir vasıtaya müracaat etmiş oldu. Mamafih bu hale karşı yapılacak hareketi ona bildirmekten tevakki ederek onu artık vaziyetten kendi kendine istihraç olunan yeni mütalaata göre ilk kararını tashih serbest bıraktı. Müdür, bu suretle onu yol üzerine geçirmeye muvaffak oldu. Vakıa, Mülazımevvel Tahsin Efendi, artık diğer birinin telkin ettiği bir kararı ittihaz etmekte hakiki bir bid'at-i zatiye eseri gösterdi. Lakin bununla beraber, bu hal kendisinin tabiye efkârını terbiye etmek için bir fırsattı.

Bahsettiğimiz tenkidde, müdir, bölüğün sevku idaresinde biraz ciddi muhakeme ve teemmül etmek lüzumu üzerine yalnız zabitanın

nazari dikkatlerini celbeylemekle iktifa etti. Manevranın nihayetinde, içtima etmiş bulunan zabitan ve küçük zabitan huzurunda idare-i kelam ederken bilakis talimin bu safhasından daha çabuk sıyrılmaya muvaffak oldu. Ve bu noktada elfaz-ı münasibe ile mahdut birkaç sözden başka bir şey söylemedi ki, hal ve da bunu icab ettiriyordu.

BİR MÜDAFAA MEVZİİNİN İŞGALİ

Talimin birinci kısmına hatime veren tenkidden sonra, müdir Bölüğün kumandanlığını yüzbaşı Nuri Efendi'ye tevdi etti. Ve ona atideki yeni meseleyi verdi:

(Kövzene) istikametinden gelen Fırkamızın piştarını teşkil eden Alay, (Urlak) tan ilerleyen düşmanla tesadüfi bir muharebeye tutuştu ve bu anda gayri müsait ahval içinde harbediyor.

Kısmı küllisinin başında yürüyen Alay, Lâhna deresinin şarkındaki sırtı, muharebe mevzi i olarak işgal etmek üzere (Kovalar) büyük caddesinin iki tarafında açılıyor. Bu alayı takibeden ikinci Uva (Kovalar-Doğanca) yolunu takibediyor. Bu livanın başında bulunan bizim Tabur, demiryolunun cenubundan (Kınalıya) giden geçiyolu üzerinde livadan ayrıldı ve atideki nizamda yürüyor: Başta ikinci, badehu dördüncü, üçüncü ve birinci bölükler⁵

---

⁵ Faraziyata nazaran Liva, büyük caddeyi müteakiben garba yürümek üzere ancak demiryolunun 400 metre şimalinde terk ediyor. Kınalı'da diğer bir tabur hemen birinci hatta

Yüzbaşı Nuri Efendi, dördüncü bölüğü (N) noktası (krokiye bakın) şimalinde, keçiyolu üzerinde yürüyüşe amade bir halde, yol kolu nizamına koydu. Mezkûr bölüğün 100 metre ilerisine konulmuş mavi flâmalar Taburun diğer bölüklerini gösteriyordu.

Bütün hazırlıklar⁶ hitam bulduktan sonra, kol, boru ile yürüyüşe geçirildi. Hemen bunu müteakip, müdir: "Tabur Kumandanı, Bölük kumandanlarile beraber ileri gitmek üzere onları cemettiğinin beyan etti. Bunun üzerine, müdir, Bölük Kumandanı ve talimde seyirci sıfatıyla bulunan atlı zabitan, yukarda zikrolunan keçi yolu üzerinde dört nala geçtiler.

Tabur Kumandanının refakat zabiti düşmanı tasvire tahsis olunan efrat ile beraber (Pınarlıtepleri) ne gitmek ve mezkûr efradı manevranın üçüncü kısmı için orada tertibetmek emrini daha evvel almıştı. Mezkûr zabıt, en son kalan mavi filamayı da beraber alıp, onu, (Kınalıtepesi) üzerine vazetti.

(Yeşiltepe) ye gelindiği zamanda, (K) noktası civarında müdir, Yüzbaşı Nuri Efendiye tevcih-i

---

kullanılacak. Mütebaki taburlar ihtiyat-ı umumiye teşkil edecek ve bilahare bir mukabil taarruz icrası için (Talimname 298) intizar mevziinde yerleşecektir. Vaziyet-i Umumiye Talimnemenin 360'ıncı maddesinde tasvir olunan vaziyetin aynıdır.

⁶ Bu hazırlık esnasında Bölük Kumandanı efrada izahat-ı lazimedede bulundu, onlara vaziyetin ancak esas noktaları bildirildi.

kelam ederek evvelce verilen malumatı berveçhiati ikmal etti:

“Fırkanın bir topçu Alayı (Yeniçiftlik)in garbında düşmanla muharebeye tutuştu. Diğer Alayı, bu noktada mevzi' almak üzere, sağ cenahtan ilerliyor.

Düşman, karşıda (Karaca Orman) kenarlarında birçok bataryalar yaydı. Topçu muharebesi pek seri bir surette kesb-i şiddet etti.

Düşmanın uzun avcı hatları (Lâhna)nın 700: 800 metre mesafesine kadar yaklaştı. Mezkûr hatta sol cenahının (bekçi kulübesi)nin şimaline kadar uzandığı görülüyor.

Piştirimizin (Lâhna)yı daima elde bulundurduğu muhtemel olmakla beraber, birçok bölüklerin de mezkûr köyü terkederek, yanaşık nizamda buradan 800 metre cenupta bulunan dere istikametinde ricat ettikleri görüldü.

Alayımızın Birinci Taburu (Kınalı) da, ikinci Taburu demiryolunun cenubunda birleşmek üzeredir. Bunlardan her biri kendi mevzi'lerinde mukavemet edeceklerdir. Taburunuz Kumandanı size, emr-i atiyi veriyor:

Dördüncü Bölük, Yeşiltepe'nin cenubunda müdafaa tertibatı alacaktır. Mezkûr bölüğün sağında Üçüncü Bölük bulunacak ve cephesi demiryolu şiv'ine kadar imtidat edecektir. Solunda ikinci Bölük bulunacaktır. Birinci Bölük bilahare

kendisine göstereceğim mahalde bulunmak üzere ihtiyatı teşkil edecektir."

Yüzbaşı Nuri Efendi, ileri hareket eden bölüğünü hakikatte, demiryolu hendeğinden sevkedebileceğini müdire söyledi.

Bunun üzerine müdir, Nuri Efendi'ye atideki ihtarda bulundu:

"Düşmanın nazar ve ateşinden mesturen mezkûr hendekten hareket etmek mümkün olduğu anlaşıldığı halde zaten ikinci Bölük mezkûr yolu işgal ve diğer bölükler de onu takibetmiş bulunurlardı. (Farazi)"

Yüzbaşı Nuri Efendi sürat-i mümkün ile bizzat (Yeşiltepe)nin cenubuna vardı. Orada endaht meydanını daha iyi tetkik etmek için hayvandan indi. Sırtı (M) tahdideden ağaçların gerisinde işgal edilecek güzel bir müdafaa mevzii buldu. Mezkûr mevzi'den Lâhna ile demiryolu arasındaki tek mil mıntaka-i arazi muahhar endaht mesafesine kadar görülebiliyordu.

Yalnız Yeşiltepe'yi muhat olan dikliğin eteğinde 100 metre genişliğinde bir arazi dalgası zaviye-i muayenede kalıyordu. Daha solda da ileri doğru uzayan köyün kurbiyeti ve bahçelerinin ağaçlarla dolu olması cihetiyle meydan-ı endaht pek mahdut idi. Yüzbaşı Nuri Efendi iki takımıyla sırtı işgal etmeye, üçüncü takımını Lâhna deresi bendi boyunca alçakta yerleştirmeye (zaviye-i

muayyeneyi mahvetmek için) karar verdi. Her üç takım Lâhna'nın şimal kısmına cephe alacaktı.

Bunu müteakip Nuri Efendi bölüğüne tesadüf etmek üzere döndü. Bölüğünü Yeşiltepe'nin şimalinden dolaştırarak manga kolunda, ağaçların gerisinden mesturen mevzie sevketti. Vasatta ve nihayette bulunan takımlar sağa safiharba geçtiler. Başta bulunan takım safiharba geçmeden evvel daha 60 hatve yürüdü.

Sağ cenah takımı koşar adımla, sırtın dik kısmından indi. Ve burada cüz'i umukta bulunan suyu geçtikten sonra karşıdaki su seddine vasıl oldu. Mezkur seddin gerisinde (Krokide Ke) sola doğru ava çıktı.

Diğer iki takım dahi işgal eyledikleri mevzide (M) aynı suretle ava çıktılar. ikinci Bölük, 4 ncü Bölüğün sağında ve aşağıda sırtın eteği boyunca mevzi aldı.⁷

Bundan sonra müdir, Yüzbaşı Nuri Efendi'ye yeniden atideki malumatı verdi:

"Piştar Alayımıza mensup kuvvetli avcı hatları, yanaşık nizamda geri çekilen bölükleri müteakip Lâhna'yı terketti. Mezkur avcı hatları tekrar Lâhna deresi boyunca tevakkuf eyledi.

Bununla beraber, köyün kıtaatımız tarafından tamamiyle tahliye edilmediği anlaşılıyor.

---

⁷ Flâmalarla gösterilen aksam hakikatte olduğu gibi hareket etmelidirler.

Çünkü hala o taraftan tüfek sadaları işitiliyor. Düşmanın taarruz eden hattı ilerlememiştir.⁸

Mamafih topçumuzun ateşi gittikçe tenakus ediyor."

Dördüncü Bölüğün, tepede ağaçların gerisindeki mevziinde bulunan takımları her nefer kolaylıkla endaht edebilecek surette, mezkur ağaçların dallarını kesmeyi nazari dikkate aldılar.

Yüzbaşı Nuri Efendi, ateşe başlamak için emir vereceği zaman efradın mezkur evamiri geç anlamalarına mahal bırakmamak için, düşmanın, köyün şimal kenarından hücum edebileceği istikametleri evler, duvarlar yahut ağaçlıklarla güzelce tayin ederek efrada göstermeye dikkat etti.

Badehu mezkur işaret noktalarının tefrik eylediği mesafatı tahmin ve mesafe muhamminlerinin tahminleriyle mukayese ve köy ile demiryolu arasındaki kapalı arazide bazı mesafatı ölçmek için müdirin kendisine verdiği telemetreyi istimal eyledi. Bunun netayici takım ve manga kumandanlarına bildirildi.

Bölük kumandanı, bazı sütrelere tadil etmek üzere efradın kürekleri ellerine almalarını emretti ki, bu anda müdir tali mi katettirdi.

---

⁸ Müdir piştar alayının düşmanı iğfal etmek için köyün garp kenarında muvakkaten küçük bir müfreze terkettiğini farzettii.

TENKİD

Müdür âtideki noktaları izah etti:

1- Müdafaa mevzinin intihabı : İntihabedilen mevzi daima düşman noktainazarından dahi mütalaa edilmelidir.

Yüzbaşı Nuri Efendi bunda kusur etmedi. Düşman taarruzunun en ziyade nereden vuku bulmak ihtimali olduğunu kendi kendine sordu. Buna nazaran mevzinin cephesini (Lâhna) köyüne tevcih etti.

Piyade mevzi i farz olunan topçu mevziinin (K) münasip mesafe ilerisinde bulunuyordu. (Talimname-401) Arazinin müsadesiyle kademeli ateş mümkün olmuştu; lakin bu vaziyetin Bölüğü dağıtmak, muharebe esnasında kumandanın tevhidine sekte iras etmek gibi ciddi bir mahzuru vardı.

Bölüğü toplu olarak kamilen su seddi boyunca idik sırtın eteğine yerleştirmek daha münasip olurdu. Burdan da esas istikamet olan Lâhna'ya karşı cephe alındığı takdirde aynı meydan endahta malik, bulunabilirdi; köy ile demiryolu arasındaki arazi bir kilometreye kadar kamilen görülüyordu.

Hakikatte, tabur kumandanı bizzat araziyi tanıdıktan sonra, müdahale ederek Birinci Bölüğe daha bidayette Dördüncü Bölüğün iki takımı

tarafından tedafuî olarak ağaçların gerisinde işgal edilmiş olan mevzide yerleşmesini emrederdi. Lâhna köyündeki tehlikenin fevkalade olması sebebiyle geride bir mıntıka ihtiyatının (burada müstesna olarak) terkedilmemiş olmasında isabet edilmiştir.

Hakikaten, muhacimin köyden çıkarken, tekmil silahları doğrudan doğruya birinci hatta bulundurabilmek lazımdı.

2. Mevziin tanzimi: Pek doğru olarak Bölük, her şeyden evvel meydan-ı endahtın tathirini düşündü. Bunu müteakip, malık olunan zamanın cüzî olması cihetiyle, efradın nişan almalarını teshil ve fişeklerini ellerine yakın bulunduracak kadar basit tertibat-ı tedafuiyyeden başka bir iş yapılamazdı. Buradaki hale nazaran mahfuz mahaller inşasını istilzam ve ana müsait olan hal değildi.

Bilakis zaman olsaydı, ağaçların gerisinde tesettüre müsait yerler inşa olunacağına şüphe yoktu. (istihkam Talimnamesi-39-54).

Endaht için birçok mesafeler tahmin edildi. Hâlbuki, bu, karışıklık ve hata vukuuna badi ve faydasız yere birçok mesaha işleriyle uğraşmayı mucip olur. Sizi muhacim tarafın iyice mer'i hedeflerinden ayıran ve bilhassa müdafaa mevziine az çok muvazi bulunan hatlara kadar

(tarlaların kenarları, iki tarafı ağaçlı yollar.. ilah) olan bazı mesafeler tahminiyle iktifa olunmalıdır.

Sebat ve mukavemet temin için, şüphesiz, Bölüğün cephane arabaları boşaltılıp, cephane efrada tevzi edilmelidir.

3. Mevziin işgali: Yüzbaşı Nuri Efendi doğrudan doğruya üç takımını da mevzie yaydı. Burada olduğu gibi, müstesna hallerde bu tedbirler tamamiyle mutabık-ı hakikattir. Bölüğün daha bidayette, son neferine varıncaya kadar teknil kuvvetini birinci hatta koymaktan içtinaba mahal yoktu. Bununla beraber layenkati ve kemal-i dikkatle düşmanı suret-i mahsusada tarassut ettirmek elzem idi.

Diğer iştigalat ile zaten bitap olan zabitan ve efradın, bu lazimulicra olan tarassudda dikkatsiz bulunmaları muhtemel idi. Fakat, her şeyden evvel, nagehzuhur bir hale maruz kalmamak haiz-i ehemmiyet olup düşmanın (Lâhna) köyünden çıktığına delalet eden küçük bir emareden bile zaman geçmeksizin derhal haberdar olunmalıdır.

MÜTALAAT

İzah safehatı daima basit olan, sırf tedafüi muharebe, talim ve terbiye noktainazarından bittabi taarruzi muharebe kadar mucib-i istifade değildir. Hal-i tedafuide, kıtaat tarafından esasen icra olunacak hareket, intizar mevziinden ateş mevziine gitmekten ibarettir. Lakin farazi olduğu halde bile

müdafaada ateş muharebesi, andahtın heyet-i umumiyesinde ateş, hakiki mermi ile icra olunur. Ve efrat yedinde çok miktarda cephanе bulunursa talim ve terbiyеce oldukça istifadeli olur.

Mümkün olduğu kadar mevzileri çok tedbil edilecek olan hedefler üzerine ica edilecek andahtların netayicinin dahi nazari dikkate alınması şayan-ı arzudur. Kurşunsuz fişek istimal olunduğu zaman, ateş muharebesinin arz edebileceği başlıca tesir tamamıyla zail olur.

Bu eserde mevzuubahis olan muharebe talimlerinde müdafaadan ziyade taarruza ehemmiyet verilmiştir. Hakikaten taarruz müdafaaya nisbetle daha uzun bir talim ve terbiyeyi icabettirir; çünkü, taarruzda madun amirlere muhavvel olan vezaif daima mütebeddil ve bazan pek karışıktır. Müdafaada böyle değildir; madun kumandanlara terettüb eden vezaif nisbeten pek sadedir.

Madun amirlerin müdafaadaki vezaifi berveçhiatidir :

Onlara tahsis edilen mıntıka dahilinde bütün tafsilatiyle müdafaа hattı tayin, mevzi i tanzim ve cephanе tehiyye etmek bizzat mevziin işgaline başlamak, ateş muharebesini idare ve nihayet nefselemre muvaffak olarak bölüklerin istinatlarıyla mıntaka ihtiyatlarını istimal eylemektir.

Bu muhtelif vezâifede de tenevvu vardır; onlarda az çok kararsızlıklar tevliededir, fenalıklara meydan verir, fakat bununla beraber, taarruzda madun kumandanların duçar olduğu derecede müşkilat arzetmezler.

Bu mütalaat, talimlerin taarruz noktainazarından icrasının şayan-ı tercih olduğunu isbata kafidir. Ancak, taarruzun bilhassa, vesaitinin şedit ve kat' i olması cihetile, netice-i katiyenin daha seri bir surette istihsaline müsait ve maksadı doğrudan doğruya düşmanın izmihlaline münatıf bir usul muharebe olduğu da zikredilmek ehemmiyetlidir. Taarruz, piyadelerimizin istidad-ı fitrilerine tamamiyle mutabık olduğu gibi, bu usul-u hareket için onlarda mevcut olan meyl-i mahsusu her vakit idame eylemek vazifemizdir (Talimname-265).

Müdür bilhassa düşmanı tasvire girişmiyerek bu tedafi muharebeyi bilittizam ihtisar etti. Bu suretle zaman kazanmağa ve cephaneyi bundan sonra icra ettirmeyi tasmim eylediği taarruzi muharebe için iktisat etmeye muvaffak oldu.

Meselede, müdafaa, bir tesadüfi muharebe üzerine ihtiyar olundu. Verilen vaziyete göre mevzii tahkimden sarfınazar edilmek lazımdı. Mukarrer bir müdafaa noktainazarından icra olunan talimde bilhassa mevzii müdafaanın takviye ve tahkimine hasr-ı gayret edilir (Talimname-404).

İcra olunan talimlerde, her arazide zarar ikaindan ictinaben, mevzii, müdafaa haline vazı' ve hususiyle avcı metrisleri hazır etmek için icra olunacak ameliyatın yalnız umumiyetle bir taslağı yapılabilir. Mamafih, bundan, madun kumandanların tabiye noktalarının talim ve terbiyesi maksadiyle yapılan bir nevi manevralardan hiç bir mahzur-ı hakiki tevlihetmez; zaten bir mevzii, musırrane bir müdafanın icabettirdiği veçhile tahkim ve takviye etmek için bu gibi talimlerde malik olunan zamandan daha per çok zaman lazımdır.

Bu gibi işlerin muvafık-ı fen olarak icrası mümkün ve lazımdır; lakin bunun için metris mahallelerinin intihab edilmiş olması, hususiyle zabitan ve efradın bu husus ile kesb-i ünsiyet eylemiş bulunması icabeder.⁹

Muharebe talimlerinde, umumiyetle tertibat-ı ihzariyeyi ittihaz ve ameliyatı arazi üzerinde irae etmekle iktifa olunur (Talimname 261).

---

⁹ Piyade askerleri, istihkâm sınıfının muavenetine muhtaç olmaksızın sahra istihkamatı inası hususunda talim ve terbiye edilmiş bulunmalıdır. Metris tesis edilecek mahallerin intihabiyle ameliyatın idaresini zabitanın kaffesi bilmelidir (Talimname 314). Zabitanımızın verilen böyle bir işin istilzam edeceği zamanı kati olarak tahmin etmeye alışmaları hassaten haiz-i ehemmiyettir. Bir mevzi tahkim edecekleri zaman, muayyen bir zamanda icra edebilecekleri ameliyatı daha evvelce hesabetmeye muktedir olmaları lazımdır.

İcab-ı takdirinde, müdir, seferde bu gibi ameliyat-ı tahkimiyenin icrası uhdelere tevdi kılınacak olan zabitanı bu hususta kendisine muhtasar raporlar veya mücmel krokiler vermeye mecbur edebilir; bu suretle zabitanın bu hususta malumat-ı müktesebe sahibi olup olmadığına itminan hasıl eder.

TAARRUZİ MUHAREBE

Müdir, Bölüğün kumandasını Yüzbaşı Bahr Efendi'ye tevdi ve cephesi garba olmak üzere (Ye. şiltepe) ile demiryolu şiv'i arasındaki keçi yolu üzerinde yürüyüş koluna geçirtti. Bölüğün önünde, mavi flâmalarla, taburun ikinci diğer iki bölükleri irae edilmişti. Badehu atideki meseleyi verdi:

"Düşmanın, (Pırnarlı tepeleri) ile (Pırnarlı) çiftliğinin cenubunda mevzie dahil olduğu buyruldu. (Krokide L.R.E.)

Mezkûr düşmana, (Çiftlik-Lâhna-Karacaorman) hattından taarruz etmek takarrur etmiştir. Taarruz topçumuz¹⁰ tarafından hazırlandı; topçu muharebesi germiyetle devam ediyor.

Alayımız düşmanın sol cenahına karşı (197,6 ve 198,3 rakımlı tepeler) muharebe etmek için yayılacaktır. Kısımküllü (mefruzdur) düşmanın sağ cenahı aleyhine kullanılacaktır.

---

¹⁰ Muhacim tarafın topçu mevzii bidyette Lahna'nın garbında 195 rakımlı tepede ve biahare S S tepesinde farzedilmiştir.

Alayımızın Birinci ve Üçüncü Taburları, bidayette (Çiftlikte) intizar mevziinde birleşeceklerdir.

İkinci Taburumuz, Kınalı üzerine yürümektedir. Mezkûr tabur orada diğer taburların açılmalarını setredecektir.

Piştari teşkil eden ikinci Taburun Birinci Bölüğü ki, Tabur Kumandanı dahi mezkûr bölükle beraberdir, Kınalı çiftliğine gidecektir. Taburun kısmiküllisine mensup taburumuzun ikinci, Dördüncü Bölüğü buraya vasıl oldu. Alay Kumandanının emriyle çantalar çıkarıldı. (Farazi) ve mezkur çantalardan cephaneye ve yedek erzak ahzolundu. (Talimname-30).

İkinci Taburun Birinci, ikinci ve Üçüncü Bölükleri mavi flâmalarla tasvir ve mukabil tarafında sık avcı hatları on hat ve aralıkla ikame edilmiş efrat ve toplar çiftte avcılar ile irade edilmiştir."

Yüzbaşı Bahri Efendi gayet muhtasar olarak bölüğüne icabeden malumatı verdikten sonra bölüğü yürüyüşe geçirdi; badehu ileriye, Tabur Kumandanının yanına gideceğini müdire ihbar etti. Bunun üzerine müdir ve Bölük Kumandanı serian (Kınalı) ya vasii oldular. Kınalı çiftliği kurbinde, (Pırnarlı tepeleri) ne karşı tamamen mestur bulunuluyordu. ikinci Taburun Birinci Bölüğü (mutasavver) Kınalı tepesinde ava çıkmıştı. Bunun üzerine müdir berveçhiatı malumatı verdi:

“Tabur; Kumandanı Kınalı çiftliğinin damından, düşman topçusunun (Pıнарlı tepeleri) üzerinde ateş açmak üzere olduğunu ve mezkur topçunun önünde mezkûr tepeden inen sırtlar üzerinde uzun bir düşman piyade hattını görmeye muvaffak oldu. ikinci Taburun Birinci Bölüğünün münasip surette birleştiğinden emin olduktan sonra bu noktada toplanmış bulunan diğer Bölük Kumandanlarına atideki evamiri verdi:

“ikinci Bölük (Kınalı çiftliğinin) 250 metre şimalindedir. Bölükler beyninde (125) metre aralık bulunarak ve cepheleri Birinci Bölüğün cephesine muvazi olarak mezkûr bölüğün (200) metre gerisinde ikinci hattı teşkil edeceklerdir. (Krokiye bakın).”

Biraz sonra bölükler kendilerine tahsis edilmiş olan mahallere vasıl oldular.

Dördüncü Bölük Kumandanı bölüğünü takım koluna geçirdi ve durdurdu. Müdür beyanat-ı atiyede bulundu:

"Alay Kumandanı Birinci ve ikinci Taburların; kum ocağının bulunduğu (F) tepesi Kınalı tepe hattında yayılması için emir gönderdi. Üçüncü Tabur bidayette ihtiyatta kalacaktır.

Taburumuzun Kumandanı diğer iki bölüğünü de birinci hatta koyuyor."

Müdirin emri üzerine Taburun ikinci ve Üçüncü Bölükleri (Kınalı tepe) üzerinde bulunan Birinci Bölüğün yanına hareket ettiler. Yüzbaşı Bahri Efendi, hususi bir emir beklemeksizin, Dördüncü Bölüğü takriben 60 metre daha sağa orada nihayet bulan küçük hendeğe kadar götürdü. Mezkûr mevzie dahil olur olmaz bölüğü yere yatırdı. Badehu refakatinde iki mesafe muhammini olduğu halde taburunun 400 metre bir cephe üzerinde yayılmış ve henüz mestur bulunmakta olan diğer üç bölüğünü görebilecek surette bizzat daha ilerideki araziye gitti.

Yirmi dakika sonra, müdir, evvelce zikrolunan Alayın Birinci Taburunun sağ cenahta ve Onuncu Alayın taburlarının sol cenahta olmak üzere muharebe hattına girdikleri (farazi) bildirildi. Hemen bunu müteakip birinci hat (mutasavver) yürüyüşe geçti.¹¹ Ve pek az zaman sonra mıntika pek arızalı olduğundan bir arazi dalgasının gerisinde nazardan kayboldu: Lakin akabinde (Kınalı tepe) den işitilen tüfek sesleri (Krokide A) birinci hattın muharebeye tutuştuğunu ilan ediyordu.

Yüzbaşı Bahri Efendi bölüğünü ateş hattına yanaştırmaya karar verdi. Bölüğü yürüyüşe geçireceği ve Takım Kumandanlarına takımlar

---

¹¹ Mavi flâma müfrezelerin yürüyüş geçmesi müdir tarafından evvelce gönderilmiş olan bir emir üzerinde vukubuldu. Bu hareket bilahare alınan vaziyetlerde de tatbik olundu.

beyninde mesafe almayı emredeceği bir sırada müdirten atideki , malumatı aldı:

"Düşman bataryaları yeni hasmını tevkif etmek istiyor gibi görünüyor; şüphesiz birinci hatta tevkif ve tahsis edilmekte olan mermileri birinci hattı aşarak bölüklerin yakınındaki araziye isabet ediyor."

Bu esnada Yüzbaşı Bahri Efendi bölüğüne sırtları tırmanmasını emir ve kendisi bizzat kıtasına takaddum etti. Yüz altmış metre ileride avcı hattını gördü. Bunun üzerine bölüğünü durdurup yere yatırdı.

Birinci hatta ne cereyan etmekte olduğunu görebilmek için mesafe muhamminleriyle beraber tekrar mesturen ileri gitti. Borazanını kendisiyle bölük arasında muhabere hususunda istihdam etti. Bunların hemen bidayette Birinci Bölüğün taht-ı işgalinde bulunan mevzie vasıl (Krokiye bakın) olmuştu.

Yüzbaşı Bahri Efendi dürbiniyle düşman mevziini tanımağa çalıştı. 198,3 rakımlı tepe üzerinde beş top (mutasavver) keşfetti. Lakin bulunduğu yerden, düşman topçu hattının ilerisine sürülmüş ve mezkûr hatta nazaran sekiz metre bulunan düşmanın piyade hattını tefrik etmek kendisi için henüz mümkün olmuyordu.

Müdür, mülahazat-ı atiyeyi ilave etti:

"4 üncü Bölük ileri yürüyüşü esnasında ihtimal ki kendine tevcih edilmemiş olan bazı topçu mermilerine musabolarak zayıf verdi. Mezkûr bölüğün burada oldukça uzun müddet tevakkuf ettiğini kabul edelim; burada düşman piyadesinin ağleb-i ihtimal diğer kıtaata icra eylediği ateşinden müteessir oldu. Şimdi tebdil-i mevzi edeceği zaman, Mülazımsani Rıza Efendi ile her takımdan bir küçük zabıt ve her mangadan bir nefer, zabitanı göstermek için geride kalacaklardır.¹²

Bizim tarafın şimdi size görünen vaziyeti berveçhiatidir :

Geniş bir muharebe hattı, Kumlu tepeden (Krokide F) başlayarak (Kınalıtepe'yi) geçiyor. Badehu yeldeğirmeni (Lâhna köyünün şimaligarbisinde) bir nokta-i istinad olarak şamil bulunmak üzere geriye kademe teşkil ederek ormana kadar (L den Sa kadar) imtidad ediyor.

Solda bizim bataryaların top sadaları işitiliyor. ilerimizde piyade ateşi tezyid-i şiddet ediyor.

Bu esnada, tarassud için ileride bulundurulmuş bir mesafe muhammini, avcı hatının (mutasavver) sıçrayışlarla mesafe kazanmaya

---

¹² Müdrini refakatine memur zabıtanın biri vasıtasıyla verilen bir emir üzerine takım ve manga kumandanları bu maksatla takım ve mangalarından çıkarılması lazım gelen küçük zabitan ve efradı tayin edeceklerdir.

başladığını haber verdi. Müdür, birinci hattın hiç istinadı kalmadığını ilave ederek verilen haberi itmam etti.

Yüzbaşı Bahri Efendi, seslenme ve işaret ile (Talimname-11) ikinci Takıma vasattaki ava çıkmak için emir verdi; Mülazımsani Cevdet Efendi icabeden kumandanları ita etti.

Efrat eğilerek ve mümkün mertebe kendilerini ateşe az maruz bulundurarak beyinlerindeki aralıkları kazanmaya çalışıyorlardı. Lakin tepeye pek ziyade takarrub edilmiş olduğundan ihtiyatkar hareketin faydası olamıyordu.

Takım henüz sık bir hat halinde iken tepeyi aştı. Mülazımsani Cevdet Efendi burada müessir ateşlere hedef olduğundan haberdar idi; aynı zamanda 800 : 900 metre ilerde (Pınarlı tepeler) in cenub-u şarkı sırtlarına yerleşmiş bir düşman hattı (Krokide R, mütesavver)¹³ gördü.

Mülazımsani Cevdet Efendi doğrudan doğruya takımını jimnastik adımına geçirip daha 40 metre ileri götürdükten sonra yere yatırdı.

Takımı takibetmiş olan müdir, takımın yeniden tebdil-i mevzi edeceği her mangadan 1 küçük zabıt ile 2 neferin geride bırakılmasını emretti.

---

¹³ Büyük aralıklarla yekdiğerinden tefrik olunmuş, flâmasız 40 nefer.

Takım Abdül çavuşun taht-ı kumandasında olarak kısa ve gayrimuntazam sıçrayışlarla ilerlemeye devam ve bu zamana kadar, düşmandan takriben 700 metre mesafede bir ateş mevzii (Krokide S, Ş) işgal etmiş bulunan birinci hattın merkezini takviye etti.

Buradan düşman piyadesiyle muharebe başladı.

Nişangah olarak intihap ve ateş muvafık surette taksim edildi.

Müdür bu esnada Bölük Kumandanının yanına geldi. Yüzbaşı Bahri Efendi elinde kalmış olan iki takımına buldukları yerde ava çıkmalarını emretti. Efrat kah eğilerek, kah yere sürünerek icra eyledikleri bu harekette betaet gösterdiler. Her şeye rağmen bu suretle teşekkül etmiş olan hattın cephesi takriben 200 metreyi tecavüz etmedi.

Bölük Kumandanı, Taburun diğer bölükleri tarafından icra edilen ateş muharebesinin uzun zamandan beri devam etmekte olduğunu (farazi) müdirinden öğrendi.

Aynı zamanda avcı hattında zabitanı gösteren flâmalar görüldü. Yüzbaşı Bahri Efendi (tefevvuk ateşini temin için) derhal iki takımını sıçrayışlarla ileri götürdü.

Takımlar avcı hattının merkezini takviye ettiler. Orada serian yeniden mukannen aksam vücuda getirildi. (Talimname-228).

Bunu müteakip ateş başladı. Birkaç saniye sonra müdir, bu mahalde bulunup zayiata delalet eden flâmaları kaldırttı. Yalnız taburun işgal ettiği hattın (mefruz) cenahlarını gösteren flâmaları yerlerinde bıraktı.

Yüzbaşı Bahri Efendi fazla olarak malumat-ı atiyeyi aldı:

"Solumuzdaki mücavir Alay (10 ncu) birkaç yüz metre geride bulunuyor, düşmanı piyade ateşinin şiddeti tenakus etmiyor. Taburumuzun avcı hatları ciddi zayiata duçar oldu. Avcı hattının ancak merkezinde bir dereceye kadar şiddet-i ateş vardır. Bu esnada size de bir emir verilmiyor.."

Yüzbaşı Bahri Efendi her türlü vesaite bilmüracaa şimdi bulunduğu mevzide (Krokide S Ş) sebat etmeye gayret edeceğini ve cenahlarına taze kıtaatın muvasalatından evvel ileri hareketi düşünmiyeceğini beyan etti. Ve bunun üzerine teknil avcı hattında neferden nefere tekrar edilmiş olan atideki emri verdi:

"Bu mevzi behemehal muhafaza edilmek lazımdır." ve "manga başılara mesafe muhamminleri ateşe iştirak edin!" ve geriye de "cephane lazım!" işaretini verdi. (Talimname-12).

Bir müddet sonra yüzbaşı Bahri Efendi, sabırsızlıkla intizar olunan takviyenin taburun iki cenahına muvasalat etmiş olduğunu gördü. Evvelce Kınalı tepenin gerisinde Mülazımsani Rıza Efendi ile terkedilmiş olan 24 nefer mezkûr takviye kıtaatını tasvir ediyordu. Yani (müdür tarafından verilmiş olan (talimat mucibince) sağda, Üçüncü Taburdan bir bölük, solda Onuncu Alayın sağ cenahı görüldü.¹⁴ Derekap bütün hat boyunca tekrar edilen "takviye geliyor!" nidası üzerine ateş derhal daha ziyade teşdidedildi.

Bu takviye kıtaları sıçrayışlarla birinci hatta vasıl oldular ve mezkûr hattın aralarına girerek takviye ettikten sonra ateşe başladılar. Birkaç dakika sonra zayiata delalet eden flâmalar kaldırıldı. Bilakis biraz sonra flâmalar düşman tarafından görüldü. Mülazımsani Hayri Efendi sevk-i tabii ile vaziyetin bu tebeddülünden en evvel istifadeyi nazari dikkate alarak hemen sıçrayışla takımını ileri sevketti. Bu misale derhal imtisal edildi. Hattın bütün imtidadınca, avcı hattını gerek bilfiil teşkil ve gerek tasvir eden takım kuvvetindeki aksamın kaftesinin gayri muntazam fasılalarla ileri atılmaya tehalük ve istical gösterdiği görülürdü.

Mezkûr aksam zabitan veyahut küçük zabitan marifetiyle ileri sevkediliyor ve ileride yeni

---

¹⁴ Mülazımsani Rıza Efendi sağ ve sola 100 metrelik cephe üzerine yayılmış olan on ikişer nefer ayırmış idi.

bir mevzi' kazanır kazanmaz hemen ateş açıyorlardı.

Hücum hattı düşmana 500 metreye kadar takarrübettiği zaman (Krokide Y M) istinatlar (2 kırmızı flâma) düşman muharebe hattını takviye ettiler ve mezkûr flâmalar zayiata gösteren flâmaların yerine kaim oldular. Tefevvuk ateşini temin için yeniden muharebe edilecekti.

Lakin muhacim tarafın dahi yeni takviye kıtaatı yaklaşıyordu. Mezkûr takviye kıtaatı (Kınalı tepe) gerisinde Mülazımsani Cevdet Efendi Kumandasında terkedilmiş olan efrat idi. Bunlar geniş aralıklarla ve sıçrayışlarla ilerliyor ve müdirin talimatına nazaran Üçüncü Taburun diğer bir bölüğünü teşkil ediyorlardı.

Bu esnada müdir, Yüzbaşı Bahri Efendi'ye: "Arazi size müsait olduğu gibi muharebe hattımız da mümtedid ve oldukça sıktır; bundan başka düşmanı deraguş eden bir kavs-i daire şeklini almış gibidir. Düşman ateşi batileşiyor, düşman avcılarını umumiyetle pek yüksek endakt ediyorlar" dedi.

Düşman tarafında zayiata delalet eden flâmalar yeniden göründüler. Maahaza, muhacim taraf düşman mukavemetinin tamamıyla münkesir olduğu görülünceye kadar ateşine devam etti. (Müdürlük Talimatı üzerine).

Bu esnada Yüzbaşı Bahri Efendi, avcı hattının bir kısmını ileri sevk ederek (bu defa

takriben 100 metre tulinde) ve mezkûr kısma oldukça uzun bir sıçrayış yaptırarak hareket-i katiye icrasına karar verdi. Mezkûr hareket Mûlazımsani Rıza ve Cevdet Efendiler tarafından takibedildiği gibi Hasan Çavuş tarafından dahi aynı misale imtisal edildiği gibi Ali Çavuş da kendiliğinden Mûlazımsani Hayri Efendinin takımının başında hareket ettiği için müdir tarafından muharebeden hariç bırakıldı.

Muhacimin bu suretle sûratle ilerlediler ve derekap düşmanın (Krokide K) 150 metre mesafesine vasil oldular. Bu esnada düşman mevziini tahliyeye başladı.

Derhal tekmil hücum hattı takip ateşi açtı. 198,3 rakımlı tepeden icra edilen topçu ateşleri, düşmanın, muhacimin üzerine endaht ederek kendi piyadesinin ricatini himaye eylemek için sırt Askerîye kadar sürülmüş olan topları üzerine nazari dikkati celbetti.

Hücum hattının merkezi yere atılarak ateşlerini numara neferatı üzerine tevcih etti. Bu esnada müdir: "Batarya birinci kademesini nakletmeye teşebbüs ediyor, lakin hayvanlar yaklaştıkları nisbette mermiyata musab olamıyorlar" dedi.

Yüzbaşı Bahri Efendi derhal cephe ilerisine fırladı ve ileri! Batarya üzerine! Kumandasını verdi. Bادهu beraberinde kuvvetli bir avcı hattı olduğu halde mümkün mertebe sûratle tepeye

yürüdü. Avcı hattının diğer aksamı dahi aynı tarz-ı hareketi takib ettiler. Takriben dört dakika nihayetinde bölük bataryaya yanaştı. Ve Müdürün takdirine nazaran bataryanın zabtolunduğuna hükmedilebilirdi.

Tepeden, düşmanın piyadesinin (Pırnarlı) üzerine hal-i ricati tamamiyle görülebiliyordu. En evvel Mülazımsani Cevdet Efendi takib-i ateş icrasını emretti. Diğer madun kumandanlar dahi onu taklidettiler; lakin maiyetlerinde bulunan efrat ileriye icra olunan seri yürüyüş esnasında sıkışmış olduklarından ateşlerin hüsn-ü icrasını temin için kıtalarında yeniden tesisi inzibata gayret ettiler ve inzibatın iadesi mümkün olmayan aksamı geri çekip toplamakta tereddüt göstermediler (Talimname - 212, 350).

Müdür, ateşin kesilmesini emir ve malumat-ı atiyeyi ilave etti :

"Düşman, nazardan kayboldu. Takibe Onuncu Alay memur edildi."

Yüzbaşı Bahri Efendi, bölüğünü cephesi (Pırnarlı) ya olmak üzere topladı. (Talimname-32).

Zabitan tenkidi dinlemek üzere toplandılar.

TENKİD

Alay (Kınalı) ya gönderilmiş olan ikinci Taburun himayesi tahtında olarak çiftlikte hazırlık mevziinde kaldı. (Talimname - 265,366) Cephesi düşmanın muhkem bir surette müstenit bulunan sol

cenahına karşı olmak üzere (Kumlu-Kınalı) tepeleri hattına, Alay buradan yayıldı.

Bu esnada, kısmı külli daha solda ve düşmandan uzak bir mesafede bulunuyordu.

Başkumandan, her halde kısmı külli düşmana miktar-ı kafi takarrüb ettikçe Alayın zikrolunan hattı geçmesini arzu ediyordu. Bu maksat için açık ve kat'i emirler verilmeli ve o emri mezkûr Alay Kumandanı tarafından birinci hatta bulunan tabur kumandanlarına isal edilmelidir.

Lakin, ihtimal ki, ikinci Tabur Kumandanı bu bapta o emri henüz aldığı bir sırada muharebeden hariç kılındı ve kendi yerine geçene, telakki ettiği o emri bildirmeye vakit bulamadı. Bu cihetle ikinci Taburun birinci hattını teşkil etmiş olan 3 ncü Bölüğü vakitsiz olarak (Kınalı tepe)nin ilerisine geçti ve derhal vaziyetleri tehlikeli bir hal aldı.

Dördüncü Bölüğün vaziyet-i tabiyeviyesini güzelce göstermek için bu safhanın husulü lazımdı.

Mezkûr bölüğün iktiham etmesine lüzum hasil olan müşkilat pek büyük olduğu gibi muvafakiyeti uzun müddet meşkuk de bırakılabilirdi.

Mamafih, bölük, muharebenin bütün cereyanı müddetince, daima ileri atılmak için şayan-ı takdir faaliyet ibrazından geri durmadı. Daima diğer bölüklerin muavenetine şitabetmek

lüzumunu takdir ve bu hususta ahval icabettirdikce emir beklemeksizin kendiliğinden harekette ibraz-ı iktidar eyledi.

İcra olunan talim mülahazat-ı atiyeyi tevliededer :

1- Bölük, takriben 300 metre ileride (Kınalı tepe)de yayılmış olan üç bölüğe istinad olmak üzere (Kınalı)nın şimalıgarbisindeki hendekte münasip veçhile yerleşmişti.

Birinci hat tepeyi geçmedikçe mezkûr bölük yerini terk etmiyecekti. Bu halde, 400 metre imtidadında bulunan avcı hattının (merkezinde veyahut bir cenahta) istinada ihtiyacı hasıl olduğunu kabul ettiğimiz takdirde takviyeye memur edilecek takım, yerleştiği hendek, işgal edilmiş olan tepenin kurbünde oldukça oradan çıkıp sühuletle avcı hattı teşkiline muvaffak olur. Oldukça geniş bir cephe üzerinde ava çıkmak, cenahlardan birinin takviyesine memur kısmın her yan hareketi tepenin düşman mermiyatıyla dökülen düz kısmına vasıl olunduktan sonra icra edilemez. Bir de, bölük daima taburun merkezini takviye etti; hakikat-i halde ise bazı defalar merkezlerde fevkalade fazla efrat bulunduğu halde cenahlar istinadsız kaldılar.

2- Taburun muharebe hattı şiddetli bir piyade ateşi altında (Kınalı tepe) yi aştı. Bu cihetle istinadlar pek çabuk sarfedildi. O zaman Dördüncü Bölük vasattaki takımını ava çıkardı. Bu takımın sevki (Mülazımsani Cevdet Efendi) takdire

müstahaktır. Bu takımın henüz, sık bir halde bulunan avcı hattının bulunduğu sırta vasıl olduğu zaman birdenbire şiddetli bir piyade ateşine maruz kaldığı pek ala hatırınızdadır. Selameti derhal yere yatmakta arayacağı yerde, o, şiddetle ileri doğru bir sıçrama icra etti. Bu anda efradı kemal-i şiddetle ileri sevk etmek, düşmanın mühlik ateşlerinin onların kuvve-i maneviyesinde hasıl etmekten hali kalmadığı inkisare galebe çalmak noktainazarından pek tehlikeliydi.

Lakin ileri icra edilen bu sıçrama vaziyetin mühlik cihetini görmekten onları men ve bu düşman ateşinin kendi taarruzlarını tevkif edecek mahiyette olmadığına zahip etti. Oldukları mahalde yere yatsalardı pek sehil olarak aks-i tesirata duçar olacaklardı.

3. Avcı hattı düşman mevziinden 800 metre uzaktı; lakin daha orada mezkûr avcı hattının taarruzu men edildi. Bunun üzerine Dördüncü Bölüğün Birinci ve Üçüncü takımları taburun merkezlerini takviye ettiler. Bu noktada muvazene teessüs etti. Lakin cenahlar istinaddan mahrum oldukları için müdafinin faik ateşleri altında ezilmek tehlikesine maruz bulunuyorlardı.

Bu şerait dahilinde, ileri hareket için vakı olacak her teşebbüs o anda gayrikaabil-i icra olabılırdi. Binaenaleyh ondan sarfınazar etmek müreccahtı. Zira katiyen hükümsüz kalacaktı.

Hakikatte, bu derece mühlik bir vaziyette idamei mukavemet için amirlerde fevkalade metanet-i tabın ve efradda dahi zapturaptın vücudu elzemdir.

Düşmanın 700 metre mesafesinde taze kıtaatla takviye olunmaksızın uzun müddet düşmanın henüz kesredilmemiş olan müessir ateşlerine mukavemet etmek cidden müşkül idi.

Taburun takviye için hiç kuvveti kalmamış, tekmil bölükler elden çıkmıştı! Diğer taburlara mensup iki bölük (Mülazımsani Rıza Efendi) kumandasındaki (mutasavver) muharebenin rengini tebdil ve müsait bir safhanın tecellisini temin etmek için tam zamanında yetişti.

4- Düşmana bu kadar yakın mesafeden doğrudan doğruya ileri. harekete kıyama tasaddi etmek (Mülazımsani Hayri Efendi) tedbirsizlikti. Bilakis oraya kadar istihsal olunan fevaidin daha ziyade semerebahş olmasına intizar eylemek evla idi.

Vakıa müdafinin mevziinde zayıata delalet eden flâmalar görülüyordu; lakin bunlar yalnız düşman ateşine eser-i tefevvukun hiss olunmağa başladığını irae ediyorlardı.

Düşmanın zayıata duçar olduğu hiss olunduğu vakit onun mukavemet iktidarı tamamiyle kesredilinceye kadar tefevvuk ateşinin idamesine gayret olunmalıdır. Eğer düşman üzerinde hakiki tesir icrasına müsait olmayacak

derecede uzak bulunuluyor ise ona takarrup çareleri taharri olunur. Eğer bilakis, burada olduğu gibi küçük mesafat mıntıkasına girilmiş ise bulunulan mevkide kalınarak, doğru endaht ve avcı hattının mütemadi takviyesiyle netice-i katiyenin istihsaline gayret edilir. Bu arazide düşmanı bilcümle vesaitini hükümsüz bırakmadan onun üze'rine yürümeye kalkışmak tehlikeli idi. Ve bu tedbirsizliğin gayri müsait bir hale müncer olmaması için ahvalin mesut bir tesadüfe mazhar olması lazımdı.

Burada o hal-i makûsun adem-i husulu; muhaciminin tam zamanında mücavir Alay ve bilhassa Üçüncü Taburun bir bölüğüyle (Mülazımsani Cevdet Efendi) aynı zamanda vasıl olan topçu tarafından takviye olunması sayesinde.

5- Muharebenin son safhası müfreze Kumandaniyle madun kumandanların vaziyet hakkında tam bir fikir edinmiş olduklarını gösterdi.

Tenkidden sonra kıta kışlaya avdet etti.

MÜTALAAT

En esaslı bir surette talime ihtiyaç gösteren husus, cenahları müstenit bir kıtanın muharebesidir.

Çünkü, muharebe ekseriya bu vaziyette vaki olacağı gibi araziden en mahirane bir surette

istifade hususunu istilzam eden de yine bu tarz-ı muharebedir. (Talimname-258).

Bundan başka, bu iştilgal ettiğimiz talimlerde kıtanın (husisiyle eldeki kuvvet takım veya bölük ise) bütün muharebe hattının münteliay-ı cenahını teşkil ettiğini farzetmekte hiç bir faide-i mahsusa mevcut değildir.¹⁵

Büyük cüzütlarda, cenahların setri vazifesi bir avcı hattının cenahında muharebe eden bir bölüğe terettübetmez; bu vazife gerideki kademelere mensup daha büyük aksama tevdi olunmalıdır.

Şüphesiz ki, muharebede düşmanı yalnız takımlar veyahut bölüklerle ihata etmek iddiasında bulunulamaz. Mamafih talimlerde, bölüğün cenahları müstenit olduğu halde manevra meselesini tebdile hiçbir şey mani olamaz.

Bölüğe, taarruz tertibatının derinliğine olan kademelerinde muhtelif mahaller işgal ettirilebildiği gibi bölük ilk ava çıkacak aksamdan biri olabilir. Veyahut ikinci hatta bulunup istenildiği zaman avcı hattının takviyesine ve mezkûr hattı ileri sürmeye memur olur.

Tenevvü-ü vezaif için daha başka vesait dahi vardır. Bölüğün ifa edeceği vazife mütesavver

---

¹⁵ Orman muharebesi bu kaidenin müstesnasını teşkil eder.

düşmanın mevziinde sebat etmesi, takviye alması, mukabil taarruza geçmesi, erken veya geç geri çekilmesi gibi ittihaz edeceği tedabirine tabi olur. Talim icra olunan araziye tebdiletme suretile daima yeni şerait dahilinde muharebe icrası da mümkün olur.

Lakin bilcümle taarruzı muharebelerde her şeyden akdem "piyade sınıfı, zatında mündemiç olan meyl-i taarruzu daima perverde eylemelidir. Her ne pahaya olursa olsun düşmanın üzerine atılmak fikri bütün efal ve muamelatına hakim olmalıdır (Talimname-265, 327)." kaide-i esasiyesinin kıtaatta meknuz olmasına gayret ve kıtaata-bila lüzum vahim bir taarruz safhası icra ettirmekten içtinab edilmelidir.

Piyademizin, fazilet ve kıymet-i Askerîyesi hakkında esasen ulvî bir fikir muhafaza eylemesi lazımdır; zatına olan emniyeti aleddevam halelden masun kalmalıdır. Mafevklerin hatası, hakikatte bir mağlubiyeti intacedecek mahiyette olursa, netice-i katiyeden evvel müdir müdahale eder ve ihtimal ki, bazı ihtarat ile kıta kumandanında yeni bir fikr-ü kararın husul bulmasına muvaffak olur. Müdir, kıta kumandanının muharebe hattını düşman mevziine pek ziyade sokmasına ve ondan sonra mezkûr hattı yüz geri ettirmek mecburiyetinde kalmasına dikkat eder. Bu nevi talimde, hakikatte olduğu gibi muhaciminin düşmanın takip ateşi altında geri çekilmesi asla mümkün olmadığı ve bilmeceburiye

bir takım hakikatten bait ahvalin zuhur ettiği cihetle püskürtülmüş bir taarruzu taklidetmekten ihtiraz edilmelidir.

Manevrada ve tabiye hareketında da şamil olacak olan hizmet-i seferiye talimlerinde büsbütün başka türdür. Tarafeyn muharebe hatları birbirine tekarrüb edince, hakem, onlardan birine ricat etmesini emreder; zabturapt-ı Askerîyi muhafaza maksadiyle mezkûr cihet kemal-i intizam ve hakikatteki şeraite tevafuk etmiyecek surette geri çekilir.

Mutasavver bir düşmana karşı muharebe talimlerinde, bu mahzur zail olur. Ve bu noktainazardan mezkûr talimler hakikate muvafık olarak icra edilebildiğinden taarruz ve ricat safhalarını bilfiil göstermek hususunda bu nevi talimlerden istifade edilmelidir.

Daime kıta kumandanının intihab-ı vesaitte kendi hudud-u salahiyetini namahdut bir istiklalden tefrik etmeyi bilmesi lazımdır (Talimname-270).

Bu maksadın temini için, mesela, madun kumandanları seri' karar ittihazına mecbur edecek muharebe vaziyetleri icad edilmelidir. Bilhassa, bu hususta (faraziyata göre mevcut olan) mafevklerin gönderdiği; amirlerin, fikdan-ı vesaitten veya mahall-i icrada bulunmamaktan dolayı mezkûr amirlerin ahvalı kafi derecede fark ve temyiz edememiş olmasından noksan veyahut icrasından

evvel ahvalin tebeddül ettiği cihetle gayri kabil olduğu farz olunabilir. (Talimname-304).

Muharebe talimi, şüpheli bir devri havi olursa faide-i mahsusayı camii bulunur. Madun muahharen gelen evamiri icra eylemekle tehlikenin şiddet kesbedeceğini takdir ettiği zaman cesurane bir kararla şekl-i muharebeyi kendi menfaatine tadil edebilir. Aynı zamanda madun kumandanların, mafevklerin arzusu hilafına hareket etmemeyi itiyad eylemeleri lazımdır. Hudud-u lazime dahilinde her kumandanın kendiliğinden iş görmesi harbde muvaffakiyat-ı azimenin üssül-esasıdır (Talimname276).

Talimlerimizin gaye-i maksadı mezkûr kaide-i esasiye'nin tatbikini zabitanımıza öğretmek olmalıdır Taarruz esnasında, müdir, iki muhtelif sebeple, geride bırakılan bazı zabitan ve etraf marifetiyle zayıttı göstermeye çalıştı.

Bu tarz-ı hareket birçok fevaid-i camiidir: Evvela Talimnamenin 211 inci maddesinde mezkûr olduğu veçhile zayıttan hasıl olan aralıkları kapatmayı talime müsaittir; saniyen tehlikeli anlarda muharebeye bir reng-i ciddiyet vereceğinden kumandanın metanet-i tab'ının ihzarına medar olur.

Bundan başka ziyade imtidad eden bir muharebede avcı hatlarının zafı tezayüd edeceğinden bu usule müracaat olunur; zaten hakikate mukarenet için mezkûr avcı hatlarını yeni

kuvvetlerle takviye etmek lazımdır ki, kıtaatının takviye etmek üzere, gireceği aralıkları hazırlamak için muharebede ateşten dolayı hasıl olan boşlukları hangi bir usule tevfikan suni olarak vücuda getirmek zaruridir. Maahaza bu sayede zayıatı göstermek üzere geri kalanlar için bir avcı hattının münasip suretle takviyesini talim etmek fırsatına malik olunur. Bir de bu suretle zabitan ve küçük zabitanın ziyasını gösterecek madun kumandanlara, hakikatte olacağı gibi, mafevk rütbeye ait vezaifin ifasını öğretmek mümkün olur. İmkan bulundukca muharebe hattının gerisinde bırakılan bu efrat bilahare diğer bir maksat için de kullanılabilir.

Mezkûr efrat geride toplandıktan sonra avcı hattını takviye edecek yeni istinatlar makamına kaim olurlar.

Burada tatbik olunan misalde efrad-ı mezkûre diğer taburlara mensup bölükleri irae ediyorlardı. Ve pek az zaman sonra birinci hatta tekrar bir vazife alabildiler.

EK

Bölüğün Muharebe Eğitimi

Genel
Asi 1939 E. 814

